

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 336 Nikšić avgust 2012. ISSN 1805136

Rezultati poslovanja
u prvih šest mjeseci
2012. godine

KAP „PRELIVA ČAŠU“
str. 06

BUDI DIO ZLATNOG TIMA

Iz našeg ugla:
**PROSJEČNA
PRODAJNA CIJENA
NIŽA OD ONE IZ 2007.**
str. 10

**Prof. dr Srđan
Stanković, dekan
Elektrotehničkog
fakulteta u Podgorici**
**ETF JE CRNOGORSKI
BREND U VISOKOM
OBRAZOVANJU**
str. 20

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Redovnim platišama 10 odsto popusta na račun BUDI I TI DIO ZLATNOG TIMA	str. 04
Rezultati poslovanja u prvih šest mjeseci 2012. Godine KAP „PRELIVA ČAŠU“	str. 05
Deseta redovna Skupština akcionara EPCG ad Nikšić SUŠA I SKUP UVOZ „ODVELI“ U GUBITAK	str. 06
Novak Medenica, direktor Regulatorne agencije za energetiku REGULATORNI OKVIR SADA STIMULATIVAN ZA INVESTITORE	str. 08
Sreten Gojković, direktor Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama PROSJEČNA PRODAJNA CIJENA NIŽA OD ONE IZ 2007.GODINE	str. 10
Ranko Vojinović, novoimenovani vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse RAD, ODGOVORAN I LOJALAN ODNOS...	str. 12
Saglasno Zakonu o zabrani zlostavljanja na radu, u EPCG imenovani stalni posrednici za mobing OBEZBIJEDITI REGULARNE USLOVE ZA SVE	str. 13
TE Pljevlja nakon kapitalnog remonta SPREMNI ZA SVE IZAZOVE	str. 14
Šta kupci električne energije misle o novim elektronskim brojljima? PRECIZNIJE, BOLJE I POŠTENIJE	str. 15
ED Kolašin BOLJE NAPAJANJE DO KRAJA GODINE	str. 16
OJ Snabdijevanje Kolašin SA FILD AGENTOM KRENULO JOŠ BOLJE UBJEDLJIVIJE OD KNJIŠKIH SAZNANJA	str. 17 str. 18
Studenti iz Niša u posjeti HE „Piva“ TEORIJU „VIĎELI“ U PRAKSI	str. 18
Ljetnja škola plivanja na Krupcu NIKŠIĆ IMA PLIVAČKE TALENTE	str. 19
Na Krupačkom jezeru održana muzička manifestacija „Lake Fest“ EPCG SPONZOR I DOBAR DOMAĆIN	str. 19
Prof. dr Srđan Stanković, dekan Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici ETF JE CRNOGORSKI BREND U VISOKOM OBRAZOVANJU	str. 20
Istorijat izgradnje HES „PERUĆICA“ („GORNJA ZETA“), (2) VELIKI INŽENJERSKI PODUHVAT	str. 22
Duško Bulatović, uklopničar EH, DA JE DAN DUŽI...	str. 24
ODMOR U ORGANIZACIJI SOZ-a LJETOVANJE NA RATE	str. 25
Savjeti ljekara Dr Ivana Joksimović, specijalista higijene MANJE MASTI, VIŠE VITAMINA	str. 26
Moja domovina ČAROBNI SVIJET DIVLJE LJEPOTE	str. 28
NAGRADNA IGRA	str. 32
RAZONODA	str. 35

Predsjednik Odbora direktora
Srđan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

**DIREKCIJA ZA ODNOSI
SA JAVNOŠĆU**
Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-131, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTCARTON DOO
Podgorica
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

REDOVNIM PLATIŠAMA 10 Odsto POPUSTA NA RAČUN

BUDI I TI DIO ZLATNOG TIMA

Od 1. avgusta udvostručen popust za redovne platiše računa za utrošenu električnu energiju. Elektroprivreda će kupcima obuhvaćenim novim projektom pokriti troškove jednog mjesečnog računa na godišnjem nivou. Projekat „Budi i ti dio zlatnog tima“, predviđa i niz novih servisa i usluga poput dostavljanja računa elektronskom poštom.

Elektroprivreda Crne Gore će od 1. avgusta 2012. godine nagraditi svoje kupce koji redovno izmiruju račune za utrošenu električnu energiju. Svim kupcima koji 31. avgusta ne budu imali dugovanja prema Elektroprivredi Crne Gore biće, na avgustovskom računu za utrošenu električnu energiju, obračunato 10 odsto popusta. Popust od 10 odsto biće aktivan do 1. avgusta naredne godine.

-Elektroprivreda Crne Gore će aktivacijom popusta od 10 odsto, ZLATNIM ČLANOVIMA na godišnjem nivou platiti jedan račun za utrošenu električnu energiju. Očekujemo, da će 10 odsto popusta značajno stimulirati redovno izmirivanje faktura, uz projekciju da će broj redovnih porasti za 10 do 15 odsto, a što znači da 50 odsto domaćinstava u Crnoj Gori neće osjetiti promjenu cijene električne energije, izjavio je direktor FC Snabdijevanje, **Vladimir Bojičić**, na konferenciji za novinare organizovanoj povodom početka projekta BUDI I TI DIO ZLATNOG TIMA.

Povećanje popusta za redovne platiše će anulirati aktuelnu promjenu cijene električne energije, uključujući i dodatne povoljnosti za naše ZLATNE ČLANOVE. Naime, uslijediće i novi servisi i usluge. Uskoro će NAŠIM ZLATNIM ČLANOVIMA biti dostupan i servis e-račun, odnosno distribuiranje računa za utrošenu električnu energiju putem elektronske pošte (e-maila).

-Naplata računa za utrošenu električnu energiju jeste glavni izvor prihoda EPCG, dakle za stabilno funkcionisanje elektroenergetskog sistema neophodno je redovno izmirivanje faktura. Oko 120 hiljada potrošača EPCG redovno izmiruju fakture, sa druge strane oko 100 hiljada potrošača maju imaju dug stariji od tri godine. Kako napravili distinkciju između ove dvije grupe i nagradili one koji redovnim izmirivanjem obaveza održavaju sistem EPCG, uz zaštitu grupe kupaca / korisnika nekog od vidova socijalnih davanja aktivnim subvencijama, krećemo u novu kampanju počevši od avgusta omogućavajući 10 odsto popusta redovnim platišama uz sve prednosti i nove servise koje će biti u mogućnosti da koriste kao naši ZLATNI ČLANOVI. Na taj način redovne platiše, odnosno naši ZLATNI ČLANOVI, će plaćati potrošnju električne energije po

NOVI MODEL FC SNABDIJEVANJE

Prezentacija - Novi model FC Snabdijevanje održana je prije nekoliko dana u restoranu Vukov most. Pored predstavnika direkcije i svih OJ ove cjeline prisutni su bili i članovi top menadžmenta naše kompanije.

Izvršni direktor **Enriko Malerba** posebno je naglasio značaj transformacije naše kompanije iz javne u kompaniju koja će od 2015. godine poslovati po pravilima slobodnog tržišta.

-Proces promjena je sada na sredini i jako je bitno kako će se on dalje odvijati. Zato je neophodno za naše kupce uvesti još novih servisa. Tako je nedavno osnovana i nova cjelina u FC Snabdijevanje koju čine tzv. „terenci“ tačnije fild agenti, čija je uloga da posjete kupca i da sa njim pregovaraju i riješe probleme, kazao je Malerba.

O trenutnim aktivnostima u ovoj cjelini govorio je direktor **Vladimir Bojičić**. On je naglasio značaj projekta „Klub zlatnih kupaca“, po kome se svim redovnim platišama uvodi popust od 10 odsto počev od avgustovskih računa, a koji predstavlja novi pristup brige o korisnicima.

Operativni direktor EPCG **Zoran Đukanović** naglasio je značaj poslova koje trenutno obavljaju zaposleni u Snabdijevanju i poželio im još uspješniji rad u budućem periodu. VD direktora Direkcije za ljudske resurse **Ranko Vojinović** upoznao je prisutne sa izmjenama u organizaciji rada njihove FC koja je dobrim dijelom završena i obećao svesrdnu pomoć direkcije na čijem je čelu.

O implementaciji novog biling sistema govorio je direktor Direkcije za ICT **Mihailo Glušević**.

Miodrag Vuković

DISCIPLINA GARANTUJE USPJEH

„Disciplina je ključ uspjeha u sportu, ključ uspjeha svakog tima, isto tako i finansijska disciplina u plaćanju mjesečnih obaveza. To je navika koju sam ponio iz kuće i koju poštujem. Drago mi je da u Crnoj Gori postoji blizu 40 odsto porodica koje redovno izmiruju svoje obaveze za električnu energiju i nadam se da će se ovom akcijom značajno povećati broj ČLANOVA NAŠEG ZLATNOG TIMA“, kazao je **Nikola Janović**, kapiten Vaterpolo reprezentacije Crne Gore, komentarišući novi projekat EPCG.

nižim cijenama ,rekao je izvršni direktor EPCG, **Enriko Malerba**.

Takođe, iz kategorije socijalno ugroženog stanovništva, umjesto dosadašnjih 12.700, omogućeno je subvencionisano plaćanje energije za 27 hiljada potrošača. - Prema prvom uputstvu Vlade Crne Gore i shodno našem dogovoru sa nadležnim ministarstvima odlučeno da se do kraja oktobra, novo uputstvo o obračunu subvencija od 40 odsto za potrošače – korisnike socijalne pomoći, prolongira, i da se za pomenute kategorije subvencije primjenjuju bez obzira na trenutno stanje duga – objasnio je Bojičić.

Pokrenuti projekti samo su početak i najava buduće prakse, jer je EPCG odlučna

u namjeri da novim projektima stimuliše redovno plaćanje utrošene električne energije, što doprinosi stabilnom funkcionisanju elektroenergetskog sistema Crne Gore.

-Njegovanje korektnog odnosa sa potrošačima daje rezultate pa su i pomaci u naplati na kojoj počiva el. energetski sistem, vidljivi. Oni se očituju u boljem stepenu naplate koji je, u prvih šest mjeseci za 8,5 odsto veći u odnosu na isti period prošle godine. Važno je da dobre rezultate pravimo u kontinuitetu, da pristup potrošačima bude sve bolji jer uvijek postoji prostora za napredovanje i nove ideje – naglasio je Bojičić.

Ukupan iznos koji će Elektroprivreda Crne Gore do sada izdvajala za 5 odsto popusta iznosio je oko 1,8 miliona eura, na godišnjem nivou, dok će dodatnih 5 odsto koštati 3,8 miliona eura. Sredstva rezervisana za finansiranje projekta stimulacije redovnog izmirivanja faktura za utrošenu električnu energiju ne ulaze u prihod koji odobrava Regulatorna agencija za energetiku.

Detaljnije informacije o uslovima za ostvarivanje 10 odsto popusta potrošačima će biti dostupne na šalterima lokalnih jedinica Snabdijevanja, putem besplatne info linije (19 100) i na sajtu EPCG (www.epcg.com).

Ana Ivanović

Rezultati poslovanja u prvih šest mjeseci 2012. godine

KAP „PRELIVA ČAŠU“

Zoran Đukanović

Rezultati poslovanja proizvodnih objekata naše kompanije u prvih šest mjeseci 2012. godine, tačnije od 1. januara do 1. jula 2012. godine nijesu onakvi kakvi su bili očekivani i predviđeni bilansom za tekuću godinu. Proizvodnja je, naime, i pored odlično i na vrijeme odrađenih svih neophodnih pripremih radova, redovnih održavanja i rekonstrukcija u pogonima, za šest mjeseci 2012. godine bila ispod planirane.

Glavi operativni direktor EPCG **Zoran Đukanović** kazao nam je da je na ostvarene rezultate uticalo niz faktora.

-Generalno gledajući ova godina je i planirana sa dosta uvoza, prvenstveno zbog dvoipomjesečnog generalnog remonta TE u Pljevljima. Imajući u vidu da je, sem u aprilu i dijelom u maju, prvih šest mjeseci obilježila loša hidrološka situacija, onda ne treba da nas čudi što su naše dvije velike hidroelektrane Perućica i Piva proizvele u ovom periodu za oko 20 odsto električne energije manje u odnosu na plan, kaže Đukanović.

To se, po riječima glavnog operativnog direktora, odrazilo na ukupne rezultate poslovanja, ali i na uvoz koji je veći od planiranog.

-U ovakvoj situaciji dolazimo i do toga da moramo proizvoditi veće količine skuplje termoenergije što opet na svoj način utiče rezultate poslovanja. Situaciju komplikuje i činjenica da je i čitav region u sličnoj situaciji, tako da su i cijene el. energije na slobodnom tržištu na visokom nivou za ovo doba godine, dodaje on.

Đukanović ne krije zabrinutost, jer ukoliko se hidrološka situacija ne popravi u narednom periodu, a pogotovo od oktobra mjeseca pa nadalje, može se očekivati njen negativan uticaj na opšte poslovanje naše kompanije.

-Neuredno plaćanje utrošene el.energije od strane KAP-a znatno utiče na naše servisiranje obaveza prema trgovcima, tako da su u posljednje vrijeme učestale opomene sa njihove strane. To može dovesti do aktiviranja bankarskih garancija, a samim tim došlo bi i do narušavanja kredibiliteta naše kompanije i smanjenja broja trgovaca koji bi u nekom budućem periodu sklapali ugovore sa nama, zaključuje Zoran Đukanović.

Miodrag Vuković

SUŠA I SKUP UVOZ „ODVELI“ U GUBITAK

Usvojeni Izvještaj o poslovanju i Finansijski iskazi sa Izvještajem i pozitivnim mišljenjem revizora, za 2011. godinu. Pricewaterhousecooper ovlašćeni revizor i u narednom jednogodišnjem periodu. Odbor direktora u nepromijenjenom sastavu. Srđan Kovačević i dalje predsjednik.

Uz opštu ocjenu da je kompanija u protekloj 2011. godini poslovala u izuzetno teškim i složenim uslovima, redovna godišnja Skupština akcionara EPCG AD Nikšić, deseta po redu, većinom glasova usvojila je Izvještaj o poslovanju kompanije kao i Finansijski iskaz sa Izvještajem revizora za 2011. godinu.

Predsjedavajući Skupštine, po ovlaštenju izvršnog direktora **Enrica Malerbe**, vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse **Ranko Vojinović** u uvodnom izlaganju istakao je da je negativan poslovni rezultat u prošloj godini od 66,5 miliona eura što je, prije svega, posljedica izuzetno loše hidrološke situacije i znatnog podbačaja proizvodnje u hidroelektranama, nepovoljnog ekonomskog ambijenta sa izraženom nelikvidnošću privrede i niskim standardom stanovništva, zatim smanjenja ionako niskih cijena električne energije, od 1. aprila, u prosjeku za 9,74% na osnovu odluka RAE, nepovoljnih efekata razmjene električne energije iz HE "Piva" sa EPS-om, visokih troškova uvoza električne energije za pokrivanje deficita i znatno povećanih troškova nabavke uglja za optimalan rad TE Pljevlja.

Protekla, 2011. godina bila je jedna od hidrološki najnepovoljnijih godina u istoriji Elektroprivrede Crne Gore, što je za posljedicu imalo manju proizvodnju hidroelektrana 29,6% u odnosu na plan, odnosno, čak, 56,2% u odnosu na rekordnu 2010. godinu. Istovremeno, u Crnoj Gori je ostvarena potrošnja od 4.217,6 GWh, što je 6,3% manje od plana, ali i 4,9% više od uporedne 2010. godine. Sve to uslovalo je forsiranu proizvodnju znatno skuplje energije iz TE "Pljevlja" i povećani uvoz po tržišnim uslovima koji je dostigao, čak, 32,8% ukupnih potreba crnogorskog konzuma, podsjetio je Vojinović.

Na sjednici je, takođe, saopšten i podatak da je procenat naplate u 2011. godini iznosio 92,23 odsto, da su gubici na distributivnoj mreži bili 19,2 odsto i konstatovano da su cijene prodavane energije bile vrlo niske.

Konstatovano je da je u tekuće i investiciono održavanje postrojenja i opreme i u dijelu distributivne mreže i u dijelu modernizacije i osposobljavanja elektra na za rad, uloženo 12 miliona eura što je najbolji garant stabilnog funkcionisanja postojećeg elektroenergetskog sistema. Uz to, intenzivirana je realizacija projekta ugradnje daljinskih, novih brojila sa već evidentiranim pozitivnim rezultatima u pogledu isključenja neurednih potrošača i naplate potraživanja.

U dijelu kadrovske politike poboljšana je starosna i struktura proizvodnih zanimanja. Broj zaposlenih, na dan 31.12.2011. godine, iznosio je 2.754 od čega 372 zaposlenih angažovano po Ugovoru na određeno vrijeme.

Ocijenjeno je da je takvom stanju prethodila uspješna akcija otkupa radnih mjesta koja je obuhvatila 230 radnika, kao i da su uredno i na vrijeme ispoštovane sve odredbe Kolektivnog ugovora. Zerade i ostala lična primanja zaposlenih obračunavani su i isplaćivani, uglavnom, u utvrđenim rokovima.

Akcionari su za revizora i u narednom jednogodišnjem periodu ponovo izabrali renomiranu kuću **PricewaterhouseCoopers**. Redovna godišnja Skupština akcionara, saglasno članu 42. Stav 5. Zakona o privrednim društvima, razriješila je članove Odbora direktora, da bi zatim dosadašnji članovi bili ponovo izabrani. Tako će Odbor direktora i u narednom periodu raditi u sastavu: **Srđan Kovačević, Miodrag Čanović, Boris Bušković, Nikola Martinović, Renato Raveli, Mauro Miljo i Emilia Rio**. Nakon Skupštine, na konstitutivnoj sjednici novog Odbora, za predsjednika je ponovo izabran Srđan Kovačević. Redovno zasjedanje Skupštine akcionara, između ostalih, pratila je i ekipa italijanske televizijske stanice **RAI 3**.

M. Vuković

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

REGULATORNI OKVIR SADA STIMULATIVAN ZA INVESTITORE

-Višegodišnji period regulacije ima značajne prednosti, jer potencijalni investitori sada znaju sa kojim parametrima mogu računati u budućnosti, što predstavlja jedan od značajnih podsticaja za ulagače.- Sa početkom regulacije usporen trend rasta cijene isporučene električne energije kupcima u odnosu na period prije juna 2007, a samo formiranje regulatornog tijela predstavlja restrikciju za monopolistu. - Bliži se moment kada se neće imati zakonsko pravo da se utiče na cijenu električne energije proizvedenu u Crnoj Gori.- Nakon prestanka obaveze Javnog snabdjevača, 1. januara naredne godine, da po regulisanim tarifama snabdijeva direktne kupce, na najvećem iskušenju će se naći KAP u čijem tehnološkom procesu najveći trošak čini trošak električne energije.-poruke su iz ekskluzivnog intervjua direktora RAE Novaka Medenice za naš korporativni list. Sa Medenicom smo razgovarali nakon odobravanja regulatorno dozvoljenog prihoda, prvi put po novim, trajnim metodologijama, iz koga proističu tarife koje važe od 1. avgusta.

Gospodine Medenica, koje prednosti ili, eventualno, nedostatke za energetske subjekte sa jedne i kupce električne energije sa druge strane, donosi utvrđivanje tarifa po novim metodologijama, koje definišu trogodišnji regulatorni period, u odnosu na prethodne pravilnike i privremene metodologije na osnovu kojih su tarife utvrđivane na godišnjem nivou?

Od juna 2007. godine, kada je Agencija počela sa regulacijom cijena i tarifa u elektroenergetskom sektoru, pa sve do prvog avgusta ove godine, regulatorno dozvoljeni prihod i cijene su odobravane na jednogodišnji period. To nije ništa novo i poznato nam je iz prakse regulatora sa dužim iskustvom. Višegodišnji regulatorni period predstavlja viši nivo regulacije, ali ga nije moguće efektivno i efikasno primijeniti u sistemima u kojima ne postoje pouzdane projekcije kretanja osnovnih elektroenergetskih parametara, potrošnje, domaće proizvodnje, raspoloživosti primarne energije i njene cijene zatim projekcija kretanja cijene električne energije na tržištu. Mislim da je ovih pet godina primjene cost plus metode bilo dobra priprema i sticanje iskustva za prelazak na revenue cap, metodu koja se primjenjuje za višegodišnji period.

Odluke o odobravanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za period 01.08.2012. – 31.07.2015. godine donešene su na osnovu novih metodologija, usvojenih krajem prošle godine.

Višegodišnji period ima značajne prednosti. I davaci i korisnici usluga znaju šta da očekuju u budućnosti i shodno tome su u mogućnosti da prilagode svoje ponašanje i djelovanje. Regulator je utvrdio prihod regulisanim subjektima za više godina i time im dao mogućnost da kroz povećanje efikasnosti poslovanja ostvare veće uštede od kojih dio zadržavaju za sebe. Novo u metodologijama je i to da potencijalni investitori znaju sa kojim parametrima mogu računati u budućnosti, što predstavlja jedan od značajnih podsticaja za ulagače. Iz metodologija se može jasno sagledati da je cilj regulatora da diskreciju kod donošenja odluka svede na najmanju moguću mjeru.

U dosadašnjoj praksi primjene višegodišnjeg regulatornog perioda kod regulatora sa dužim iskustvom od našeg nedostaci su, u odnosu na prednosti zanemarljivi. Nemogućnost reakcije regulatora u slučaju da dođe do nepredviđenih događaja, što je jedan od osnovnih

nedostataka višegodišnjeg regulatornog perioda, pokušali smo da predupredimo uvođenjem mogućnosti godišnjih korekcija po osnovu odstupanja troška nabavke električne energije iz uvoza od odobrenog i neispunjavanja investicionog plana. Naše dosadašnje iskustvo nam pokazuje da je razlika u ostvarenju troška nabavke električne energije iz uvoza u odnosu na plan bila uzrok značajnih korekcija.

Planirane investicije su obuhvaćene regulatornom osnovicom, a imajući u vidu stepen ispunjavanja investicionih planova u dosadašnjem periodu i poštujući načelo opreznosti, ostavljena je mogućnost godišnjih korekcija i po ovom osnovu.

Nakon petogodišnjeg perioda regulacije cijena električne energije u Crnoj Gori mnogi su skloni da vjeruju da se prilično restriktivan regulatorni okvir za odobravanje regulatornog prihoda i tarifa negativno odrazio i na investicije u energetskom sektoru. Kako ocjenjujete protekli regulatorni period?

Samo formiranje regulatornog tijela predstavlja restrikciju za monopolistu. Regulator uspostavlja nova pravila igre i ne dozvoljava da regulisani subjekat svoju neefikasnost u poslovanju prenosi preko cijena na kupce i korisnike usluga. Ako pogledamo prosječnu cijenu isporučene električne energije kupcima u Crnoj Gori u periodu prije juna 2007. godine vidimo da je rasla u prosjeku oko 10% godišnje. Sa početkom regulacije taj trend se usporava. Nedovoljno investiranje u energetski sektor je problem koji postoji u Crnoj Gori već više decenija. Toga smo svjesni i mi u Agenciji i u okviru zakonom nam dodijeljenih kompetencija činimo napor da podstaknemo investicije. Jasno smo razdvojili troškove poslovanja (OPEX) od troškova kapitala (CAPEX). Troškove poslovanja smo dalje razdvojili na troškove koje regulisani subjekat može kontrolisati i troškove koje ne može kontrolisati. Sve ovo strukturisanje je sa ciljem da subjekat prepozna prostor na kome može djelovati u cilju povećanja efikasnosti poslovanja. Kapitalni troškovi (amortizacija i povrat na sredstva) su troškovi od čije visine zavisi zainteresovanost za investiranje. Trošak amortizacije je u dosadašnjim odlukama priznavan subjektima (EPCG I CGES) u zahtijevanom iznosu. To je logično, jer je regulator prihvatio amortizacione stope po grupama sredstava i vrijednost sredstava koje su predložili subjekti.

Povrat na sredstva (ranije povrat na investicije) je EPCG I CGES-u u proteklom periodu odobran po stopi od 2,5%, 4,9%, 5,8%, što, u finansijskom izrazu iznosi 24 miliona, 43,5 miliona i 55,5 miliona eura. Za sljedeće tri godine stopa povrata je utvrđena na 6,8%, 7% i 7,2%. Vrijednost od 7,2% je izračunata prema CAPM formuli i predstavlja vrijednost zasnovanu na tržišnim pokazateljima.

Osim navedenog, novim metodologijama je predviđeno da planirane investicije budu konstitutivni dio regulatorne osnovice sredstava što pokazuje posvećenost regulatora da uspostavi regulatorni okvir koji je stimulativan za investitore.

Oba subjekta su donijeli ambiciozne investicione planove za period 2012-2014. godina, koje je regulator usvojio i čini se da nema razloga da ih ne ostvari, tim prije što će sve neostvarene investicije biti povučene iz regulatorne osnove sredstava i na njih se neće obračunavati povrat.

Evidentno je da je, i poslije najnovije odluke RAE, prosječna prodajna cijena električne energije u Crnoj Gori značajno niža od one iz prve polovine 2009. pa čak i od one sa početka regulacije 2007. godine. (Prema našim podacima prosječna prodajna cijena električne energije po prvj Odluci RAE bila je 6,57 €/kWh, u prvj polovini 2009. godine čak 7,97 €/kWh, a po najnovijoj Odluci 6,54 €/kWh). Ako uporedimo cijene ostalih energenata, da se ne osvrćemo na cijene drugih proizvoda i usluga, ispada da je od uvođenja regulacije (2007. godine), prosječna prodajna cijena električne energije u Crnoj Gori stagnirala, dok je svih ostalih energenata kontinuirano rasla. Kako objašnjavate tu činjenicu?

Drago mi je da ste postavili ovo pitanje, jer ste upoređujući električnu energiju sa drugim energentima implicirali da je električna energija roba. Električna energija se prodaje na berzi, kao i nafta i njeni derivati. Njen socijalni aspekt, ponekad prenaplašen, ukriva njenu pravu prirodu. Na našem putu ka EU, otvaranje i uključivanje na sva tržišta, a među njima i elektroenergetsko je neminovnost. Bliži se moment kada nećemo imati nikakvo zakonsko pravo da utičemo na cijenu električne ener-

gije proizvedenu u Crnoj Gori. Kada crnogorski građanin bude imao pravo zaposlenja sa diplomom iz Crne Gore bilo gdje u Evropi nećemo imati ni moralno pravo da sprečavamo bilo kojeg trgovca da kupi električnu energiju iz Crne Gore i proda je negdje van. I šta smo dobili ako je ta cijena niža od tržišne? Ništa, osim ekstra profita za trgovca i gubitka za domaćeg proizvođača. Siguran sam da ni ovaj, a ni bilo koji drugi regulator ne može uticati na tržišnu cijenu električne energije. Zato, umjesto žalopjki i kritika na račun regulatora zbog (nažalost neminovnog) rasta cijena električne energije, nužno je odlučno sprovesti mjere za njeno efikasno korišćenje. Čini mi se da akcenat treba da bude na što boljoj termičkoj izolaciji stambenih i poslovnih prostora i većem korišćenju energije sunca.

Uz izvinjenje zbog ove digresije, pokušaću da dam direktan odgovor na postavljeno pitanje.

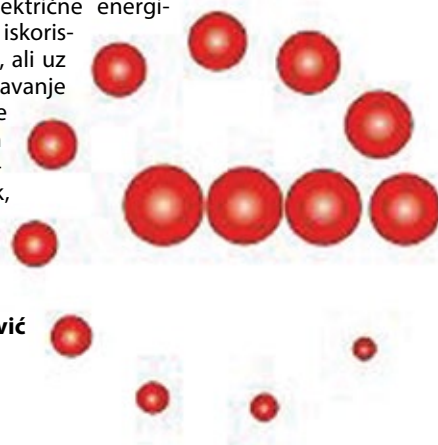
Cijena naftnih derivata (pretpostavljam da njih podrazumijevate pod ostalim energentima) u Crnoj Gori se kreću upravo srazmjerno njihovom kretanju na berzi. Cijenu električne energije iz domaćih izvora je utvrđivao regulator na osnovu odobrenih troškova, cost plus metodom, a cijena iz uvoza je utvrđivana na osnovu cijena iz ugovora koje je EPCG sklapala nakon transparentne i u skladu sa zakonom sprovedene procedure nabavke električne energije iz inostranstva. Na oscilacije u kretanju cijena za finalne kupce u Crnoj Gori, kako vi tačno navodite, dominantno su uticali nabavna cijena električne energije iz uvoza, hidrologija u pojedinim godinama koja je direktno uticala na količine proizvedene energije u domaćim HE i odnos uvoza i izvoza. Ovo su tzv. pass through troškovi koje regulator ne smije ni povećati ni smanjiti. Može ih, eventualno, rasporediti u cilju izbjegavanja drastičnih kolebanja u cijenama. Na smanjenje krajnjih cijena su, u manjoj ali nikako beznačajnoj mjeri, uticali smanjenje procenta odobrenih gubitaka u distributivnoj mreži i nepriznavanje umanjenog stepena naplate potraživanja od kupaca.

S obzirom da će od 1. januara 2013. godine prestati obaveza Javnog snabdjevača da po regulisanim tarifama, koje su značajno niže od tržišnih, snabdjeva direktne kupce (KAP, Željeznica, Željezara) kako će se ta nova činjenica, po vašem mišljenju, odraziti na njihovo, a kako na poslovanje EPCG?

Zakon o energetici je decidno utvrdio rok, a to je 31.12.2012. godine, do kada postoji obaveza Javnog snabdjevača da snabdjeva direktne kupce po regulisanim tarifama. Za distributivne potrošače ne postoji takva odredba. Na cijenu električne energije za direktne potrošače od 01. januara sljedeće godine regulator nema nikakav uticaj. Pretpostavljam da će ući u pregovore sa EPCG i koristeći komparativne prednosti u odnosu na potrošače izvan Crne Gore ugovoriti cijenu koja će biti niža od one koje bi dobili iz inostranstva. Na najvećem iskušenju će se naći KAP u čijem tehnološkom procesu najveći trošak čini trošak električne energije. U svakom slučaju će se svi potruditi da učine napor u efikasnom iskorišćavanju ovog dragocjenog vida energije.

Kako više nema zakonski mandat da utvrđuje cijenu električne energije, regulator je to iskoristio i istu oslobodio, ali uz postepeno približavanje tržišnoj, u roku ne dužem od sedam godina. Lično mislim da će ovaj rok, imajući u vidu skoro pristupanje Crne Gore EU biti kraći.

Mitar Vučković

Sreten Gojković, direktor Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama

PROSJEČNA PRODAJNA CIJENA NIŽA OD ONE IZ 2007. GODINE

Svjedoci smo da su prethodni petogodišnji period obilježile brojne oscilacije cijena, koje su bile uslovljene, prije svega, kretanjem cijena uvezene električne energije i ukidanjem unakrsnog subvencioniranja, ali i pored toga prosječna prodajna cijena po najnovijoj Odluci RAE ostala je na nivou cijene iz 2007. godine. Sama činjenica da prosječna prodajna cijena električne energije nije pratila, čak, ni godišnje stope inflacije u prethodnom petogodištu, ukazuje da proces regulacije u navedenom periodu nije doprinio tržišnoj valorizaciji cijene električne energije što se negativno odrazilo na poslovanje EPCG i nivo investicija u elektroenergetsku infrastrukturu. Primjena novih metodologija koje predviđaju postepeno prilagođavanje aktuelne cijene domaće energije tržišnoj, usvojeni i od strane RAE odobreni investicioni planovi, kao i zakonom definisani prestanak obaveze snabdijevanja direktnih kupaca po regulisanim cijenama od 01.01.2013. godine, ulivaju realni optimizam da će primjena novih tarifa doprinijeti poboljšanju poslovnih rezultata EPCG u narednom periodu.

Regulatorni prihod, prvi put utvrđen je po novim trajnim metodologijama, a na osnovu njega i tarife za prvi regulatorni period (01.08.2012.-31.07.2015. godine). No, ako se uporedi odobreni nivo cijena za prvu regulatornu godinu (01.08.2012.-31.07.2013.) sa cijenama električne energije utvrđenim odlukom RAE od 01.07.2007. godine (6,57 €/kWh), sa početka regulacije cijena električne energije u Crnoj Gori, može se zaključiti da je prosječna prodajna cijena energije za sve kupce (distributivne i direktne) utvrđena najnovijom odlukom (6,54 €/kWh) 0,4% niža, i, čak, 17,89% niža od prosječne prodajne cijene koja je važila za prvu polovinu 2009. godine (7,97 €/kWh), skreće pažnju izvršni rukovodilac Direkcije za tarife i odnos sa državnim institucijama EPCG **Sreten Gojković**. I to, kaže, nije sve jer, prema njegovoj računici, nova cijena električne energije za kupce iz kategorije domaćinstva sa dvotarifnim mjerenjem od 8,13 €/Kw jeste 5.86% veća u odnosu na do avgusta važeću, ali je i 3.73 % niža od cijene koja je važila u prvoj polovini 2009. godine.

- Jasno je da su u prethodnom petogodišnjem periodu najveće benefite od regulacije cijena imali potrošači iz kategorije mala

i srednja preduzeća, koja električnu energiju preuzimaju na niskom naponu. Za njih je električna energija pojeftinila od 38-57% (u zavisnosti od toga da li se snaga mjeri ili ne), dok je za isti period prosječna cijena za dvotarifna domaćinstva porasla 29.53%. To je posljedica ukidanja unakrsnog subvencioniranja koje je bilo značajno izraženo na početku regulacije, navodi Gojković.

Gojković ističe da se analizom Odluka o odobravanju regulatorno dozvoljenog prihoda Operatora distributivne mreže i Javnog snabdjevača može izvesti opšta konstatacija da je Regulator imao korektan pristup u primjeni metodologija u dijelu utvrđivanja cijene energije iz domaćih izvora i uvoza, odobravanja planiranih investicija i stope povrata, ali istovremeno i vrlo restriktivan pristup u pogledu priznavanja operativnih troškova energetske subjekata na koje mogu uticati, kao i priznavanju obračunatih korekcija za prethodni regulatorni period.

Ovu konstataciju Gojković potkrepljuje sa nekoliko činjenica:

1. Prilikom odobravanja regulatornog prihoda za prvi regulatorni period RAE nije uvažila organizacione promjene koje su sprovedene u EPCG od sredine 2010. godine do danas, a koje se odnose na centralizaciju ekonomskih, pravnih, komercijalnih, kadrovskih i opštih poslova kao i sjedinjavanje Elektrogradnje u sastavu FC Distribucije. Kao posljedica takvog stava, prilikom odobravanja troškova zarada za prvi regulatorni period nijesu odobreni troškovi zarada za zaposlene koji su iz funkcionalnih cjelina novom organizacijom prešli u centralne Sektore direkcije Društva. Priznati trošak matične kompanije (Direkcije Društva) koji je alokirano na Operatora distribucije i Javnog snabdjevača, po Odluci RAE je na nivou onog koji je priznat prilikom odobravanja tarifa za 2011. godinu kada je Direkcija imala 205 zaposlenih u odnosu na sadašnjih 669.

2. Odluka RAE da cjelokupnu djelatnost Elektrogradnje, nakon organizacionih promjena i njene integracije u sastav FC Distribucije, tretira kao neenergetsku djelatnost je nelogična i neočekivana, pogotovu ako se ima u vidu da je u zahtjevu EPCG jasno iskazano opredjeljenje da se težište njenih aktivnosti u narednom periodu usmjeri na održavanje elektro-distributivne mreže.

3. RAE nije priznala trošak sudskih taksi Javnog snabdjevača vrijedan između 600 do 750 hiljada € na godišnjem nivou, a koji se odnose na naplatu potraživanja sudskim putem. Kako naplata potraživanja sudskim putem predstavlja jednu od redovnih mjera naplate nerealno je da pomenuti trošak bude

odbijen u cjelokupnom zahtijevanom iznosu, tim prije što je bio sadržan u svim prethodnim Odlukama RAE. Posebno je diskutabilan stav RAE da prikazani prihod od naplaćenih sudskih taksi tretira kao vanredni prihod i za isti umanjuje regulatorno dozvoljeni prihod Javnog snabdjevača. Ovakvim stavom RAE dvostruko kažnjava Javnog snabdjevača, prvo ne priznajući mu evidentan trošak, a sa druge strane sve ono što naplati od kupaca po osnovu sudskih taksi odbije od regulatornog prihoda.

4. Posebnu rezervu izražavam na primjenu člana 13. stav 4. Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda Operatora distributivnog sistema koji se odnosi na obračun amortizacije, jer je nepodijeljeno mišljenje u EPCG da se saglasno formuli, prilikom utvrđivanja amortizacije za godinu regulatornog perioda primjenjuje godišnja amortizacija trajnih osnovnih sredstava na početku prethodne godine što znači da se za izračunavanje amortizacije za 2012 godinu polazi od godišnje amortizacije trajnih osnovnih sredstava na početku 2011. Sama činjenica da se u formuli iznos amortizacije iz prethodne godine koriguje sa stepenom rasta potrošačkih cijena u prethodnoj godini jasno ukazuje na ispravnost našeg tumačenja. Međutim, drugačijim tumačenjem navedenog člana od strane RAE dozvoljeni prihod Operatora distributivnog sistema umanjen je za oko 7 mil. €.

Regulator imao korektan pristup u primjeni metodologija u dijelu utvrđivanja cijene energije iz domaćih izvora i uvoza, odobravanja planiranih investicija i stope povrata, ali istovremeno i vrlo restriktivan pristup u pogledu priznavanja operativnih troškova energetske subjekata na koje oni mogu uticati, kao i priznavanju obračunatih korekcija za prethodni regulatorni period.

5. U okviru obračuna korekcija za prethodni regulatorni period, a na osnovu izvještajnih tabela o mjesečnoj realizaciji električne energije za period 01.01.2010. do 30.04.2012. godine, RAE je odlučila da se fakturisana realizacija od reaktivne energije za period 01.01.2010. do 30.06.2012. u iznosu od 6,37 miliona € uzme kao dodatni prihod i za toliko umanji odobreni prihod Javnog snabdjevača. Ovakvim stavom RAE je promijenila dosadašnju praksu obračunavanja korekcija, jer je prvi put od početka regulacije elektroenergetskog sektora u Crnoj Gori fakturisano realizaciju od prekomjerno preuzete reaktivne energije tretirala kao vanredni prihod. Kako novom Odlukom, pri obračunu korekcija po osnovu razlike planirane i ostvarene realizacije regulator ne priznaje, čak, ni stavku aktivna energija postavlja se opravdano pitanje: Zašto se pri donošenju dvije Odluke RAE, u vremenskom razmaku od samo pola godine, primjenjuju potpuno različiti principi, ako je Pravilnik na osnovu kojeg se obračunavaju pomenute korekcije ostao nepromijenjen još od oktobra 2010. godine?

6. Prilikom utvrđivanja Regulatorno dozvoljenog prihoda Javnog snabdjevača RAE je uzela u obzir godišnje obračune Ugovora o poslovno – tehničkoj saradnji između EPCG i EPS-a za period 2008-2011. godina tako da je saldo efekata po osnovu proizvodnje HE „Piva“ za navedeni period iznosio 6,9 miliona € u korist kupaca na osnovu čega je regulatorni prihod Javnog snabdjevača umanjen za navedeni iznos. Ovakav stav RAE je neočekivan ako se ima u vidu da se godišnji obračuni po osnovu Ugovora o dugoročnoj poslovno tehničkoj saradnji nijesu uzimali u obzir prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda u posljednje četiri godine, kao i činjenice da se odredbama Zakona o energetici od aprila 2010. godine proizvodnja energije ne tretira kao regulisana djelatnost.

Mitar Vučković

TRAJNE METODOLOGIJE

Regulatorna agencija za energetiku, saglasno obavezama iz Zakona o energetici, donijela je, posljednjih dana prošle godine, Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda energetske subjekata (Operatora prenosnog sistema, Operatora distributivnog sistema i Javnog snabdjevača). Činjenica je da nove metodologije u odnosu na prethodne predstavljaju značajan iskorak u regulaciji elektroenergetskog sektora u Crnoj Gori koji se ogleda u definisanju višegodišnjeg (trogodišnjeg) regulatornog perioda tokom kojeg je energetske subjektu dozvoljeno da zadrži uštede od smanjenja troškova poslovanja na koje može uticati, a koje Agencija uzima u obzir prilikom utvrđivanja dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period, zatim jasnom definisanju parametara za utvrđivanje indeksa efikasnosti, iznosa amortizacije i stope povrata na investirani kapital energetske subjekata i konačno precizno definisanim parametrima za formiranje cijene električne energije iz domaćih izvora koja se postepeno godišnje približava tržišnoj cijeni;

Ove prednosti utvrđene metodologijama sa pozicije energetske subjekata (EPCG i CGES) stvaraju sa jedne strane stimulativni ambijent za realizaciju planiranih investicija (odobrenih od strane RAE), dok sa druge strane kroz uvođenje faktora efikasnosti motivišu energetske subjekte na kontinuirano smanjenje troškova na koje mogu uticati. Sa stanovišta kupaca nove metodologije omogućavaju višegodišnju predvidljivost cijene električne energije (posebno značajno za preduzetnike sa stanovišta planiranja troškova, izrade biznis planova, realizacija biznis ideja i sl.), kao i poboljšanje kvaliteta snabdjevanja električnom energijom kojem će doprinijeti realizacija investicija energetske subjekata u elektroenergetsku infrastrukturu.

Imajući u vidu relativno kratak rok (samo tri mjeseca) od usvajanja metodologija do metodologijama definisanog roka za podnošenje zahtjeva za odobravanje regulatorno odobrenog prihoda za prvi regulatorni period, u EPCG su obavljene značajne aktivnosti na izradi višegodišnjih biznis planova, planova investicija i pripremi odgovarajuće dokumentacije neophodne za podnošenje zahtjeva. EPCG je, dakle, obavila veoma obiman posao i regulatoru dostavila kvalitetnu dokumentaciju, na osnovu koje je bilo moguće detaljno sagledati poslovanje Operatora distributivnog sistema i Javnog snabdjevača, analizirati njihove ostvarene i planirane troškove i utvrditi opravdanost planiranih investicija Operatora distributivnog sistema i Javnog snabdjevača. Period od dana podnošenja zahtjeva (30.03.2012.) do donošenja Odluke (02.07.2012.) obilježila je intezivna i korektna komunikacija između EPCG i RAE koja se ogledala kroz značajan broj zahtjeva RAE za dostavljanje dodatne dokumentacije, razjašnjenja pojedinih elemenata zahtjeva bilo putem pismene korespondencije, bilo organizovanjem zajedničkih sastanaka.

Ranko Vojinović, novoimenovani vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse

RAD, ODGOVORAN I LOJALAN ODNOS...

Bićemo maksimalno angažovani na objektivnoj procjeni mogućnosti svakog pojedinca. Nastojaćemo da svakog zaposlenog rasporedimo na odgovarajuće radno mjesto sa optimalnim brojem radnih sati. Najkraće rečeno - rad, odgovoran i lojalan odnos prema Kompaniji svakako će biti nagrađeni, a nerad i nedisciplina sankcionisani.

Polazeći od činjenice da su zaposleni najveća vrijednost, snaga i pokretač razvoja svake kompanije, pa i Elektroprivrede Crne Gore, veoma je važno raditi na razvoju kadrovskog potencijala, odnosno upoznati ljude, njihove dobre i loše strane, selektovati ih i uklopiti u pravi tim, ističe novoizabrani vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse **Ranko Vojinović**.

Stoga, prema riječima Vojinovića, Direkciji za ljudske resurse predstoji izuzetno obiman, zahtjevan i odgovoran posao na stvaranju konstruktivnije i pozitivnije radne atmosfere, kao ambijenta u kojem se postižu najbolji radni rezultati. To istovremeno znači da radnici moraju dobiti priliku da se usavršavaju i osposobe za efikasnije obavljanje radnih zadataka. Uz to, jako je važno objasniti im suštinu promjena i učiniti ih spremnima da te promjene prihvate za svoje i dobro cijele Kompanije.

-Sigurno je da će svim zaposlenima biti pružena prilika da u punoj mjeri iskažu svoj potencijal. Moramo brinuti o interesima zaposlenih, ali i pravilno odvagati pojedinačni učinak. Bićemo maksimalno angažovani na objektivnoj procjeni mogućnosti svakog pojedinca. Nastojaćemo da svakog zaposlenog rasporedimo na odgovarajuće radno mjesto sa optimalnim brojem radnih sati. Najkraće rečeno - rad, odgovoran i lojalan odnos prema Kompaniji svakako će biti nagrađeni, a nerad i nedisciplina sankcionisani, ističe Vojinović.

Vojinović naglašava da je za postizanje ciljeva poslovne politike isto tako izuzetno važna i stalna edukacija HR menadžera, s obzirom na to da autoritet stručnosti (ne autoritet položaja), pozitivna energija i duh, moraju zračiti iz svakog od njih.

-Baviti se ljudskim resursima i biti stručnjak iz ove oblasti zahtijeva doživotno učenje i usavršavanje. Drugim riječima, biti uspješan HR menadžer znači biti jako inovativan i kreativan, svakodnevno osvajati nova znanja i aktivno saradivati sa svim organizacionim jedinicama u Kompaniji, zaključio je Vojinović.

Mitar Vučković

BIOGRAFIJA

Ranko Vojinović, rođen je 1960. godine u Andrijevici. Gimnaziju je završio u Nikšiću, a na Odsjeku za elektroniku Elektro-tehničkog fakulteta, Univeziteta Crne Gore, diplomirao je 1985. godine. Radnu karijeru započeo je u nikšićkoj Željezari 1986. godine kao inženjer za održavanje elektro opreme i automatizovane procese. U Elektroprivredu Crne Gore prešao je 1993. godine, gdje je do 2005. bio glavni planer FMS-a, zatim i tehnički menadžer u IT centru. Dužnost Izvršnog direktora EPCG obavljao je od jula 2008. do marta 2010. godine, da bi preuzimanjem upravljanja Kompanijom od strane strateškog partnera, bio imenovan za pomoćnika Izvršnog direktora za tehnička pitanja i organizaciju. Početkom 2011. godine raspoređen je na mjesto izvršnog rukovodioca Direkcije za nabavke. Za vd direktora Glavne direkcije za ljudske resurse imenovan je 27. jula ove godine, a istovremeno će obavljati i dužnost izvršnog rukovodioca Direkcije za nabavke. Govori engleski jezik. Oženjen je i otac dva sina.

Saglasno Zakonu o zabrani zlostavljanja na radu, u EPCG imenovani stalni posrednici za mobing

OBEZBIJEDITI REGULARNE USLOVE ZA SVE

Novousvojeni Zakon o zabrani zlostavljanja na radu, koji je stupio na snagu sredinom juna ove godine, proklamuje zabranu bilo kog vida mobinga, kao i zloupotrebu prava na zaštitu od zlostavljanja na radu, te u tom smislu ističe da su poslodavac i zaposleni dužni da se ponašaju u skladu sa pravilima o prevenciji i zaštiti od mobinga.

Za posredovanje među stranama u sporu, u slučaju mobinga, u EPCG ovlašćeni su **Ksenija Radonjić** i **Stevan Knežević**. Kompanije sa više od trideset zaposlenih u obavezi su da imenuju stalne posrednike.

Posrednik kome se podnosi zahtjev za pokretanje postupka mora postupati nezavisno i nepristrasno, na način da stranama u sporu pomaže da postignu sporazum, a pravo na podnošenje zahtjeva na zaštitu od mobinga kod poslodavca zastarijeva u roku od tri mjeseca od dana kada je mobing učinjen.

Ukoliko ocijeni da zaposlenom koji smatra da je izložen mobingu prijeti opasnost od nastupanja nenadoknadive štete posrednik može da poslodavcu predloži preduzimanje sljedećih mjera: zabrana približavanja lica koje vrši mobing zaposlenom koji je izložen mobingu i promjena radne prostorije za lice na koje se prijava na mobing odnosi. Ove mjere mogu trajati do okončanja postupka za zaštitu od mobinga. U slučaju da poslodavac nije preduzeo predložene mjere zaposleni ima pravo da prekinе rad do okončanja postupka posredovanja ukoliko mu, po mišljenju doktora specijaliste, prijeti neposredna opasnost po život i zdravlje. Za to vrijeme ima pravo na naknadu zarade kao da je na radu.

Inače, poslodavac odgovara za štetu koju odgovorno lice, zaposleni ili grupa zaposlenih vršeći mobing prouzrokuju drugom zaposlenom, dok s druge strane od tih lica ima pravo da zahtijeva naknadu isplaćene štete.

Takođe, po odredbama predmetnog Zakona, zaposleni koji vrši mobing, odnosno ne prijavi ponašanje koje može predstavljati mobing ili zloupotrijebi pravo na zaštitu od mobinga odgovoran je za nepoštovanje radne discipline, odnosno povredu radne dužnosti.

Pravo na podnošenje zahtjeva na zaštitu od mobinga kod poslodavca zastarijeva u roku od tri mjeseca od dana kada je mobing učinjen.

U cilju zaštite zaposlenih, odnosno učesnika u postupku zakonodavac je u članu 24. stav 1. Zakona propisao da pokretanje postupka za zaštitu od mobinga, kao i svjedočenje u tom postupku, ne može biti osnov za: stavljanje zaposlenog u nepovoljniji položaj u pogledu ostvarivanja prava i obaveza iz rada i po osnovu rada, pokretanje postupka za utvrđivanje disciplinske, materijalne i druge odgovornosti zaposlenog, otkaz ugovora o radu, odnosno prestanak radnog ili drugog ugovornog odnosa po osnovu rada i proglašavanje zaposlenog viškom zaposlenih u skladu sa propisima o radu.

Pripremio: M. Vučković

KO JE IZVRŠILAC MOBINGA?

Izvršiocem mobinga, u smislu odredbi navedenog Zakona smatra se, kako odgovorno lice kod poslodavca sa svojstvom pravnog lica, tako i zaposleni ili grupa zaposlenih kod poslodavca ili treće lice sa kojim zaposleni ili poslodavac dolazi u kontakt prilikom obavljanja poslova na radnom mjestu.

ŠTA JE MOBING?

Članom 2. Stav 1. Zakona o zabrani zlostavljanja na radu mobing je definisan kao »svako aktivno ili pasivno ponašanje na radu ili u vezi sa radom prema zaposlenom ili grupi zaposlenih, koje se ponavlja, a koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva, ugleda, ličnog i profesionalnog integriteta zaposlenog i koje izaziva strah ili stvara neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, pogoršava uslove rada ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkaze ugovor o radu ili drugi ugovor«.

ŠTA JE OBAVEZA POSLODAVCA?

Poslodavac je dužan da zaposlenom obezbijedi rad na radnom mjestu i radnoj okolini pod uslovima kojima se obezbjeđuje poštovanje njegovog dostojanstva, integriteta i zdravlja, kao i da preduzme potrebne mjere da zaposlenog zaštiti od mobinga.

KO SVE MOŽE UČESTVOVATI U POSTUPKU POSREDOVANJA?

Na zahtjev strane u sporu u postupku posredovanja može da učestvuje i predstavnik sindikata, odnosno predstavnik zaposlenih.

KOJI JE ROK ZA POKRETANJE POSTUPKA?

Kako je postupak posredovanja hitan, to je shodno tome članom 15. navedenog Zakona posrednik u obavezi da u roku od tri dana od dana prijema zahtjeva za pokretanje postupka pokrene postupak posredovanja, koji se ima završiti u roku od 8 dana od danja njegovog pokretanja. Iz opravdanih razloga, shodno članu 20. stav 2. Zakona rok za okončanje postupka posredovanja se može produžiti najviše do 30 dana od dana pokretanja istog.

KOJA SU PRAVA ZAPOSLENOG?

Zaposleni ima pravo na zaštitu od ponašanja koje predstavlja mobing, a ukoliko smatra da je izložen mobingu može podnijeti pisani zahtjev za pokretanje postupka za zaštitu od mobinga posredniku. Podnijeti zahtjev treba da sadrži podatke koji ukazuju na postojanje mobinga. S druge strane, zaposleni za kojeg se u skladu sa zakonom utvrdi da je zloupotrijebio pravo na zaštitu od mobinga ne uživa zaštitu iz člana 24 stav 1 Zakona o zabrani zlostavljanja na radu već shodno članu 14 istog Zakona odgovara za povredu radne dužnosti. Zaposleni koji nije zadovoljan ishodom postupka zaštite od mobinga kod poslodavca, može pokrenuti postupak za zaštitu od mobinga kod Agencije za mirno rješavanje radnih sporova ili kod nadležnog suda u roku od 15 dana od dana dostavljanja obavještenja, odnosno zaključka da postupak posredovanja nije uspio.

TE Pljevlja nakon kapitalnog remonta

SPREMNI ZA SVE IZAZOVE

Kapitalni remont uspješno i u roku završen. Termoelektrana 29. juna sinhronizovana sa mrežom EES Crne Gore. Remontni radovi na kotlovskom postrojenju obavljani bez nadzora ruskih specijalista. Direktor Luka Jovanović, rukovodilac remonta Vladimir Šestović i šef Eksploatacije Mirko Mazalica zadovoljni urađenim.

TE „Pljevlja“

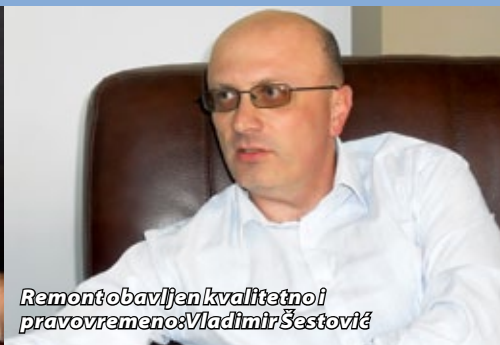
Sinhronizacijom TE Pljevlja na mrežu elektroenergetskog sistema Crne Gore 29. juna označen je završetak kapitalnog remonta na bloku ovog termoenergetskog objekta u koji je uloženo oko osam miliona eura.

Osnovna karakteristika ovog velikog remontnog zahvata, u okviru kojeg su zamijenjeni vitalni djelovi pojedinih postrojenja, jeste da je priprema bila dobra i da su dobrom sinhronizacijom poslova svi radovi obavljani kvalitetno i pravovremeno, kako je i planirano. Još jedna ne manje bitna karakteristika ovogodišnjeg remonta je da smo rekonstrukciju kotlovskog postrojenja prvi put obavili bez nadzora ruskih specijalista i bez njihove opreme. Naši inženjeri su uradili i obimnu tendersku dokumentaciju i sve projekte. Da u „podmlađivanje“ elektrane ovog puta krenemo samostalno dobili smo punu podršku direktora TE **Luka Jovanovića** i operativnog direktora EPCG **Zorana Đukanovića**, kaže **Vladimir Šestović**, rukovodilac remonta i glavni inženjer kotlovskog postrojenja.

Tako su, prema njegovim riječima, uštedjena velika finansijska sredstva, a elektrana je izašla na mrežu bez zastoja i stabilno radi,

Radovi tekli po planu: **Mirko Mazalica**

Remont obavljen kvalitetno i pravovremeno: **Vladimir Šestović**

Biljana Mitrović i Miodrag Vuković

što je najbolja potvrda da je remont kvalitetno obavljen. Tome je sigurno doprinijela uspješna saradnja između svih učesnika i redovno međusobno informisanje o tokovima poslova, odnosno timski rad Proizvodnje i Održavanja, dogovaranje i mnogo pozitivne energije.

Proizvodnja termoelektrane je sve činila da se radovi odvijaju prema planu, trudili smo se da budemo i korak ispred. Izvršili smo sve tehnološke probe na hladno da bi start bloka bio uspješan i bez zastoja, kaže **Mirko Mazalica**, šef Eksploatacije TE. On naglašava radnu i tehnološku disciplinu u elektrani koja je u proteklih 30 godina „proizvela“ izuzetno stručan i kvalitetan kadar. Takav kadar garancija je da se mogu osposobiti mladi ljudi zbog čega u narednom periodu treba obezbijediti da se stečeno znanje i iskustvo u rukovanju složenim i osjetljivim postrojenjima ovog proizvodnog objekta prenese na mlade kadrove kako bi se i dalje nastavio uspješan rad Termoelektrane.

O složenosti poslova u ovom kapitalnom remontu najbolje svjedoče podaci o tome šta je sve obavljeno. Ključni posao na turbini bio je zamjena četvrtog stepena lopatica rotora srednjeg pritiska kao i regulacionog stepena na rotoru visokog pritiska, čime joj je omogućeno još oko sto hiljada radnih sati, odnosno produžen je radni vijek turbine za narednih 15 godina. Na kotlovskom postrojenju zamijenjen je četvrti stepen primarnog pregrijača i dva paketa zmijača trećeg stepena primarnog prekidača, 32 paketa prvog stepena zagrijača vazduha i dio vodospusnih cijevi kotla. Uspjeli su i da riješe dugogodišnji problem zaptivanja kotlovskog postrojenja za bolje iskorišćenje bloka. Naime, do sada je za proizvodnju jednog kWh el. energije trebalo od 1,32 do 1,45 kg uglja, a sada se potroši oko 1,20 kg.

POBOLJŠANA POUZDANOST I STABILNOST

Luka Jovanović

Cilj ovogodišnjeg kapitalnog remonta osnovnih postrojenja TE iza kojih je 180.000 radnih sati je osposobljavanje bloka za još 40.000 sati rada bez dužeg zastoja, kao i postizanje pouzdanog rada elektrane. Termoelektrana je popravila svoju kondiciju i startovala sa vrlo spremnim postrojenjima. Poboljšana je efikasnost kotla i omogućeno bolje iskorišćenje instalisanih kapaciteta što nam daje sigurnost i obećava da će i naredni period rada TE Pljevlja biti stabilan i pouzdan, kaže direktor **Luka Jovanović**.

Revitalizacija kotlovskog postrojenja, turbine i ostale prateće opreme, koja je trajala dva i po mjeseca, treba da omogući maksimalnu godišnju proizvodnju od 1.400 GWh sati el. energije u narednom periodu od bar pet - šest godina, što bi bilo veoma značajno sa aspekta aktuelnog, rastućeg deficita el. energije.

Za nabavku opreme i izvođenje radova na kapitalnom remontu termoelektrane EPCG je izdvojila osam miliona eura.

Šta kupci električne energije misle o novim elektronskim brojilima?

PRECIZNIJE, BOLJE I POŠTENIJE

Elektroprivreda Crne Gore, od početka realizacije projekta unapređenja mjerenja u distributivnom sistemu ugradila je više od 33 hiljade novih, elektronskih brojila u opštinama Podgorica, Budva, Bar, Nikšić, Berane i Kolašin. Do kraja godine planirana je ugradnja oko 70 hiljada novih brojila. Direktor projekta mr Velimir Strugar ističe da o uspješnosti projekta govori i činjenica da je od ukupnog broja ugrađenih brojila do sada samo kod 12 kupaca, što je 0,038 odsto ukupno instaliranih brojila registrovan problem u obračunu potrošnje. Radi se slučajevima kod kojih je brojilo precizno registrovalo potrošnju, međutim došlo je do tehničke greške u obračunu pa su navedenim kupcima mjesečne fakture iznosile nula eura. Problem je u međuvremenu riješen, a kupcima kod kojih je registrovana greška u obračunu omogućeno je da nastali dug za električnu energiju izmire dinamikom koju sami utvrde, pojasnio je Strugar. Prenosimo i iskustva kupaca u čijim domaćinstvima su instalirana nova elektronska brojila.

Marina Vukotić, Podgorica

Čini se da ova nova tehnologija dobro funkcioniše. Sada smo u prilici da provjerimo potrošnju u toku mjeseca i na taj način pokušamo da nešto i uštedimo. Tačno znamo kad nam je skuplja, a kad jeftinija tarifa, nema više neispravnih uklopnih satova. Ranije mi se dešavalo da dobijem nekoliko mjeseci zaredom nerealno visoke račune, smatram da je tu bilo grešaka, možda i subjektivnih. Sada imamo potpuni nadzor nad onim što trošimo u toku mjeseca što je dobro. Samo da se ugrade svima da bismo svi bili u istoj poziciji, a ne da neko redovno plaća tačno onoliko koliko potroši, a neko da krade i ne plaća račune. Kad se uvede red u naplatu biće bolje svima. I poštenije je, naravno.

Dragiša Jovanović, Podgorica

Često provjerim koliko sam potrošio i znam na čemu sam što mi se sviđa. Dobro je i to što postajem racionalniji kad je potrošnja u pitanju. Moramo usvajati nove savremene tehnologije. Čuo sam da se u Velikoj Britaniji plaća prepaid, odnosno koliko struje platiš, toliko dobiješ. Prošlo je vrijeme kad si nešto mogao da koristiš, a da to ne platiš. Ako se nešto kupi treba da se daju pare. Valjda je to normalno. Možete li sipati benzin na pumpi, a da ne platite? Nadam se da će se zahvaljujući novim brojilima tačno locirati gdje struja "curi", tako da će se smanjiti krađa, što je dobro. Nadam se takođe da su ova brojila sigurna, da neće biti grešaka, prečitavanja. Još moram reći da pretpostavljam da se u EPCG tačno zna gdje su najviši gubici, pa ove strujomjere treba prioritetno tamo ugrađivati, jer će jedino tako biti rezultata od svega ovoga. Ugrađite pametna brojila restoranima, hotelima, privatnim vilama.

Ljiljana Ivanović, Podgorica

Logično je da su savremena brojila preciznija od starih i da imaju više mogućnosti. Slušala sam o tim mogućnostima, npr. o brzom registrovanju i otklanjanju eventualnih kvarova i sl. Za sada mogu reći da su mi računi gotovo ujednačeni, da imam nadzor nad onim što trošim, mada se još navikavamo pa i ne provjerimo onoliko često koliko bi možda trebalo, jer bi nas to usmjerilo na pažljivije korišćenje električne energije.

R.E.

0800 80 785

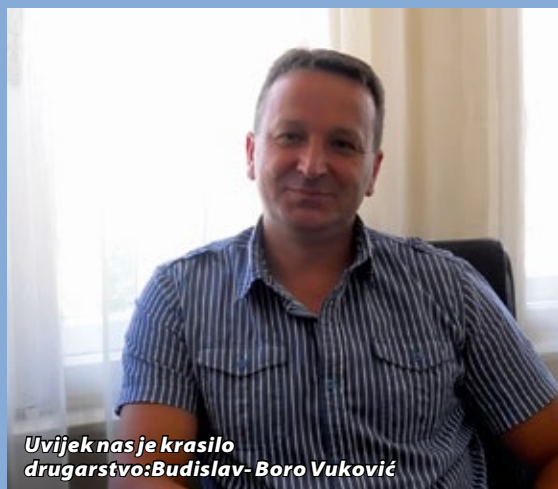
je broj besplatne info linije za informacije
o novim elektronskim brojilima.

BOLJE NAPAЈANJE DO KRAJA GODINE

Realizacijom ambicioznog investicionog plana kolašinski elektrodistributeri, do kraja godine, obezbijediće znatno bolje napajanje gradskog jezgra i prigradskih naselja. Bez obzira na izuzetno teške uslove planinskog terena, uspješno izvršavaju sve povjerene zadatke, a kolegijalnost i međusobno razumijevanje ističu kao jedan od glavnih aduta.

Cilj-smanjenje gubitaka: Ranko Vuksanović

Uvijek nas je krasilo drugarstvo: Budislav- Boro Vuković

Snarodom je teško: Mirko Bulatović

Investicionim planom za 2012.godinu kolašinski elektrodistributeri predviđeli su izgradnju nove TS 35/10 kV „Breza“ za šta su, u saradnji sa predsjednikom Opštine **Darkom Brajuškovićem**, uspjeli da besplatno obezbijede zemljište sa potrebnim dozvolama. Do kraja ove godine, takođe, rekonstruisaće i oko 6 kilometara 35 kV dalekovoda „Breza – Rijeka Mušovića“, što sa izgradnjom 1,5 km 10 kV dalekovoda „Mateševo – Planinica“ i TS 0,4 kV/100MVA predstavlja realizaciju prilično ambicioznog plana.

Završetak i puštanje u funkciju ovih objekata znači znatno bolje napajanje kompletnog grada i okolnih naselja, ističe direktor ED Kolašin **Ranko Vuksanović**.

Vuksanović podsjeća da i pored izuzetno teškog terena, zaposleni u ED Kolašin uspješno ispunjavaju sve povjerene im zadatke.

-Nije nimalo lako, jer na području od oko 900 km² specifični su uslovi terena od čega je oko 35 odsto teritorije na nadmorskoj visini višoj od 1500 metara, dok je, čak 92,2 % ukupne teritorije sa nagibom većim od 20 procenata. Tu je oko 850 km vazdušne mreže, sa 3 TS 35/10 kV, 147 TS 10/0.4 kV, kao i više od 6000 kupaca, ističe Vuksanović.

Jedan od veterana u ekipi za održavanje vazdušnih vodova **Budislav-Boro Vuković** ističe da je posao montera naporan svugdje, a posebno na razuđenom planinskom terenu kakav je u kolašinskoj opštini. Ipak, ističe da sve lakše pada uz drugarstvo i harmoniju koji su uvijek krasili kolektiv u kojem radi već 25 godina.

-Ovdje postoji jedno nepisano pravilo da se teren ne napušta sve dok se kvar ne otkloni, a mogu slobodno reći da bi posla u Kolašinu bilo i da je duplo više ekipa nego što trenutno imamo, zaključuje Vuković.

Njegove riječi potvrđuje i direktor Vuksanović koji navodi da prilikom većih kvarova reaguju kao cjelina bez stroge podjele posla, odnosno da se svi raspoloživi elektromonteri i ostali zaposleni u tehničkoj službi, bez obzira na raspored, angažuju na otklanjanju kvarova.

-Ovdje moram istaći izuzetnu kolagijalnost, jer radnici bez obzira da li je vikend ili praznik, i ko je u dežurnoj ekipi, svi zajedno odlaze na mjesto havarije. Upravo zahvaljujući tome, uvijek uspijevamo da u najbržem mogućem roku uspostavimo normalno pogonsko stanje, ističe Vuksanović.

Direktor ED Kolašin navodi da su, pored ostalih obaveza, fokusirani i na otkrivanje i sankcionisanje nelegalne potrošnje, time i smanjenje gubitaka na mreži.

Mirko Bulatović iz ekipe za isključenje kroz šalu kaže da za razliku od kolega koji otklanjaju kvarove, njegova ekipa, nije „rado viđen gost“, gdje god da se pojave.

-S narodom je teško, pogotovo u posljednjih par godina. Ne dozvoljavaju nam često da pristupimo posjedu, znaju i pse da puste na nas. Bilo je slučajeva i da unište mjerno mjesto, ako je ono locirano na stubu izvan njihovog posjeda. Ipak, mi se uvijek trudimo da sve ono što nam je radni zadatak i obavimo, iako nam ponekad do određenog mjesta na terenu treba i po 3 sata u jednom pravcu, kaže Bulatović.

Miodrag Vuković

NOVI DALEKOVOD ZA SELO PLANINICA

Dalekovod 10 KV „Mateševo – Planinica“ sa pripadajućom trafo-stanicom 10/0.4 kV, Planinica“ i dijelom niskonaponske mreže, pušten je, krajem jula, u probni rad. Dalekovod i trafo-stanica, čija vrijednost premašuje 40 hiljada eura, znatno će popraviti kvalitet i sigurnost napajanja električnom energijom domaćinstava u selu Planinica.

OJ Snabdijevanje Kolašin

SA FILD AGENTOM KRENULO JOŠ BOLJE

Intezivnim akcijama u kolašinskom Snabdijevanju uspijevaju da naplate preko 70 odsto mjesečnih dugovanja kupaca. Veliki dužnici isključeni sa mreže. Projekat fild agenta, na početku opravdao očekivanja. Novi biling sistem otvorio brojne mogućnosti.

Naplata relativno dobra:
Đorđije Radović

Od početka juna, od kada fild agenti po planu, ciljano, obilaze teren i uručuju opomene određenim grupama kupaca u Kolašinu, predočavajući im probleme koji proizilaze iz neplaćenog duga za utrošenu električnu energiju osjetan je pomak u naplati zaostalog duga kupaca. Agenti neđeljno obiđu po 75 kupaca, a rezultat toga su brojni protokoli o izmirenju duga u više mjesečnih rata, zaključeni posljednjih dana.

No, i prije pokretanja novog projekta u kolašinskom Snabdijevanju uspijevali su da naplate preko osamdeset odsto mjesečnih dugovanja, tako da i pored nedaća koje je donijela kriza, mogu biti zadovoljni dostignutim stepenom naplate. Kupce svakodnevno podsjećaju na obaveze, a mjesečno se fokusiraju na određene kategorije i grupe potrošnje, što se pokazalo znatno efikasnijim. Uz to, zaposleni u kolašinskom Snabdijevanju uspješno su ovladali novim, biling sistemom. Pregledniji programi otvorili su nove mogućnosti za rad, sa više podataka o kupcima, načinima knjiženja, ugovorima ... Nevolja je, međutim, što od industrijskih i komercijalnih potrošača račune za električnu energiju u Kolašinu redovno izmiruju samo četiri fabrike vode. Ostali veliki potrošači u tom gradu, ujedno su i veliki dužnici. Zajedno duguju oko 400 hiljada eura, pa su isključeni sa elektro mreže.

Šef lokalnog Snabdijevanja, **Đorđije Radović** ističe da su, imajući u vidu tu činjenicu, morali udvostručiti napore na povećanju procenta naplate. U martu je, na primjer, veći procenat naplate bio kod „ostale“ potrošnje, dok su u aprilu prednjačila domaćinstva. Radović kaže da zabrinjava sve veći broj kupaca koji onemogućavaju pristup mjernom mjestu i nedozvoljavaju isključenje.

-Prosjeck onemogućenih isključenja prelazi i osamdeset odsto od planiranih. Po pravilu izgrede prave najveći dužnici. Agresivnim ponašanjem sprječavaju distributivne ekipe da obave svoj zadatak. Indikativno je, takođe, da se jedan broj isključenih potrošača ne javlja za ponovni priključak, što upućuje na to da su se samostalno, neovlašćeno priključili na mrežu, zaključio je Radulović.

Olivera Vulcanović

TEHNOPLUS

PRODAVNICE TEHNIKE U KOJIMA DOBIJAŠ VIŠE

www.tehnoplus.me

SINGER SMART
MAŠINA ZA ŠIVENJE
12 x 17,66 €

8 vesta štepova korisnih i dekorativnih
Ugrađena kutija za dodatne dijelove
Horizontalno povlačenje konca
Lako uvlačenje konca u iglu
Podšavanje dužine štepa
Izrada rupica u 4 koraka
Ravan & cik-cak štep
Laki odabir štepova
Ručica za nošenje
Šivenje unazad
4 pupuče

12 mjesečnih rata

minimalan iznos
nije ograničen

uz potvrdu iz
računovodstva
robu preuzimate odmah

brigu o uplatama rata
vodi računovodstvo

EPCG, FC Elektrodistribucija-direkcija, Podgorica
EPCG, FC Snabdijevanje - sve radne jedinice
EPCG, FC Elektrodistribucija, Herceg Novi
EPCG, FC Hidroelektrana Perućica, Nikšić
EPCG, FC Elektrodistribucija, Bijelo Polje
EPCG, FC Elektrodistribucija, Mojkovac
EPCG, FC Elektrodistribucija, Pljevlja
EPCG, FC Elektrodistribucija, Podgorica
EPCG, FC Elektrodistribucija, Kolašin
EPCG, FC Hidroelektrana Piva, Nikšić
EPCG, FC Elektrodistribucija, Cetinja
EPCG, FC Prenos sve radne jedinice
EPCG, FC Elektrodistribucija, Kotor
EPCG, FC Termoelektrana, Pljevlja
EPCG, FC Direkcija društva, Nikšić

Podgorica - 020-290-193, 067-308-518
Herceg Novi - 031-326-724, 067 604 380
Nikšić - 040-213-036, 067-282-881
Kotor - 032-322-740, 067-222-269
Pljevlja - 052-321-853, 067-641-803
Bijelo Polje - 050-431-556, 067-624-401
Budva - 033-458-976, 067 245 634

Polaznici ljetne škole GIZ-ASE u posjeti HE „Perućica“

UBJEDLJIVJE OD KNJIŠKIH SAZNANJA

Drugu godinu zaredom, tridesetak učenika iz raznih gradova Crne Gore, polaznici petodnevne ljetne škole „Planeta u tvojim rukama“, posjećuju HE „Perućica“, gdje na praktičan i interesantan način obogaćuju svoja teoretska znanja o proizvodnji električne energije iz obnovljivih izvora.

Ni vreli julski dan nije omeo pogonske inženjere **Jovana Čurovića i Veselina Božovića**, kao i električara **Miloša Bijelovića** da prikladnim objašnjenjima pomognu učenicima da moćnu hidroelektranu dožive na neposredan i pristupačan način. Radi se, naime, o učenicima koji su obuhvaćeni projektom **GIZ-ASE** koji se bavi unapređenjem energetske efikasnosti. Odabrani su najbolji đaci, posebno zainteresovani za teme klimatskih promjena, obnovljivih izvora, energetske efikasnosti i, napokon, za sistem rada naše najstarije velike hidroelektrane. Domaćini su saopštili da im je predstavljalo izuzetno zadovoljstvo da ugoste mlade ljude i približe im način korišćenja voda sliva Gornja Zeta u energetske svrhe. Prošlogodišnja grupa bila je impresionirana posjetom, prijemom i stručnošću osoblja HE „Perućica“ koje ih je dočekalo, saopštila nam je **Milena Bešić**, koordinator projekta GIZ-ASE. Čitava „**Energetska turneja**“, u okviru koje djeluje ljetnja škola, koncipirana je na eksperimentima i praktičnom radu pa je jedna ovakva posjeta ubjedljivija od mnogobrojnih knjiških saznanja, rekla je naša sagovornica.

-Dvije teme nas primarno zanimaju, a to su obnovljivi izvori i energetska efikasnost. Cilj nam je da ih stavimo u širi kontekst i približimo učenicima. Dosta informacija dobijaju putem interneta i televizije, ali mi želimo da apstraktnu, globalnu priču prevedemo na konkretan, za njih razumljiv jezik. Tako lakše sagledavaju činjenicu da svaki pojedinac može na pozitivan način da utiče na svijet oko sebe, objasnio je Milena Bešić.

Svoje oduševljenje dolaskom nije krio ni **Toma Gavrić** iz Herceg Novog, budući đak Matematičke gimnazije u Beogradu, koji kaže da su učenici bili veoma uzbuđeni zbog ove posjete.

-Nije isto kad se nešto vidi na slici ili uživo, tako da sam naučio puno novoga, priznaje Toma.

Zadovoljna je bila i **Andrea Komnenić**, učenica cetinjske Gimnazije, koja je napomenula da im je pružena jedinstvena prilika da obidu HE „Perućica“ i upotpune već postojeća znanja.

O. Vulanović

Jedinstvena prilika da obidu HE „Perućica“: Polaznici ljetnje škole

Studenti iz Niša u posjeti HE „Piva“

TEORIJU „VIĐELI“ U PRAKSI

Studenti **Građevinsko-arhitektonskog fakulteta iz Niša**, tokom jednodnevne posjete HE „Piva“ upoznali su se sa karakteristikama jednog po mnogo čemu jedinstvenog energetske-

og objekta u ovom dijelu Evrope. Za 25 studenata koje je prevodio **prof. dr Dušan Živković**, koji je kao mlad inženjer radio na izgradnji brane na Mratinju, bio je to svojevrsan vid stručne tehničke nastave.

-Studenti su naprosto fascinirani branom na Mratinju, moram reći s pravom, jer ovaj objekat je jedinstven u Evropi. Sama njegova izgradnja na ovako teškom terenu bila je poduhvat kakav se ne dešava tako često. Ja se moram pohvaliti da sam kao mlad inženjer pune tri godine radio na izgradnji brane i sjećanja na taj period su mi još svježija, jer uvijek je bilo privilegija učestvovati u izgradnji nečeg ovako impresivnog kao što je brana na Mratinju, naglasio je profesor Živković. Tokom boravka u mašinskoj hali pivske ljepotice bilo je primjetno veliko interesovanje studenata koji su postavili brojna pitanja, tako da se nadam i očekujem da će se saradnja između ovog proizvodnog pogona EPCG i Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Nišu nastaviti, jer je jako važno da studenti stečena teorijska znanja dopune praktičnim, kazao je profesor Živković.

Živković je podsjetio da je takav vid učenja do prije par decenija bio obavezan, a se sada s pravom ponovo „forsira“. Inače, pored „Pive“ studenti iz Niša obišli su i **HE „Bajina Bašta“** te energetske objekte u **Ovčar Banji, Višegradu i u Međuvršju** na Zapadnoj Moravi.

M. Vuković

Studenti iz Niša na brani HE „Piva“

Ljetnja škola plivanja na Krpcu

NIKŠIĆ IMA PLIVAČKE TALENTE

Još od sedamdesetih godina prošlog vijeka kad je na jezeru Krupac kraj Nikšića, akumulaciji HE „Perućica“, izgrađena plaža, Elektroprivreda nastoji da u ljetnoj sezoni sačuva dovoljan nivo vode za ljubitelje kupanja. To je i pomoglo da se, još prije četrnaest godina ovdje oformi i Plivačko vaterpolo klub Nikšić. Zahvaljujući inicijatorima, profesorima fizičke kulture, ali i dvojici radnika Elektroprivrede, **Zoranu Ivanoviću i Vladimiru Vujoviću**, školu plivanja od 10 dana, svakog ljeta, od juna do avgusta, uspješno završi oko 300 djevojčica i dječaka. Od 1999. godine kad je malim neplivačima, uzrasta od 5 do 15 godina održan prvi čas, kroz školu je prošlo preko 3.500 djece. Osim škole za neplivače, sedam profesora fizičke kulture sa licencama za trenere plivanja i vaterpola, vode i naprednu školu plivanja, kao i vaterpolo sekciju. Finansiraju se uz pomoć članarine i sponzora. Za postojanje Kluba podjednako je zaslužan entuzijazam polaznika i uprave. Za samo dvije godine postojanja i rada PVK Nikšić iznjedrilo je vaterpolo ekipu koja je 2001. godine u Kotoru, u pionirskoj kategoriji osvojila prvo mjesto.

Zahvaljujući se Elektroprivredi na izuzetnim uslovima na prostoru kojim naša kompanija gazduje, **Slaven Jovović**, jedan od trenera PVK Nikšić, tvrdi da ovdašnja deca posjeduju izuzetne plivačke potencijale koje je, međutim, potrebno razvijati u kontinuitetu.

-Generacija vaterpolista sa kojom smo postigli uspjeh u Kotoru trenirala je preko cijele godine u gradskom bazenu olimpijskih razmjera, koji je, na žalost, radio kratko. Radi se o nedostatku sredstava za grijanje u zimskom periodu, mada ima obećanja da će se ovaj problem prevazići. Nakon prestanka rada nikšićkog bazena ovi nadareni dječaci ostali su bez kontinuiranog treninga, a time i bez sportske karijere jer je vaterpolo za njih postao tek neostvorena želja. Da bismo talentovanoj djeci obezbijedi-

li treninge i poslije ljeta, odlučili smo da ih vikendom vodimo u Kotor. Međutim, za nas predstavlja problem finansiranje prevoza. Nadam se da će nam podržavaoci sporta i vaterpola u Crnoj Gori pomoći jer bi bila prava šteta ne njegovati darovitu djecu. Tim prije što su i vrhunski stručnjaci iz ovih oblasti u nekima od njih prepoznali istinske talente – kaže Slaven.

Treneri i uprava PVK Nikšić, kao veliki zaljubljenici i poštovaoci sporta, zalažu se i da se plivanje uvede kao obavezan predmet u školi, kao dio fizičke kulture. Nadaju se da će ih u tome podržati i resorno Ministarstvo, tim prije što je u Crnoj Gori vaterpolo proslavljeni, olimpijski sport.

O. Vulanović

Svakog ljeta školu uspješno završi oko 300 djevojčica i dječaka

Na Krupačkom jezeru održana muzička manifestacija „Lake Fest“

EPCG SPONZOR I DOBAR DOMAĆIN

Poslije velikog prošlogodišnjeg uspjeha, festival rok muzike „Lejk fest“ privukao je veliku pažnju i ove godine, krajem jula na Krupačkom jezeru kraj Nikšića. Tri festivalska dana otpočela su svirkom benda Marble, a zatvorena nastupom legendarnog Marky Ramones Blitzkrieg.

Osim rok muzike posjetioci ove zapažene manifestacije uživali su na atraktivnom prostoru i u pank i hip-hop muzici. Na festivalu su nastupili neki od najpopularnijih izvođača i bendova sa prostora bivše Jugoslavije, među kojima su bili: Atomsko sklonište, Damir Urban, Beogradski sindikat, Električni orgazam, Block Out, Psihomodo pop i Darko Rundek. Direktor „Lake Fest-a“ **Predrag Zečević** za naš list zadovoljno kaže da je sve proteklo po planu.

-Sve je bilo sjajno. Apsolutno smo zadovoljni kompletnim tokom ovogodišnjeg „Lake Fest-a“, a mislim da smo što se tiče organizacionog dijela bolji nego prošle godine, ocjenjuje Zečević.

On posebno naglašava značaj „korektnih saradnje sa EPCG“, koja je i ove godine bila dobar domaćin „na svojoj akumulaciji“, a ujedno i sponzor ove muzičke manifestacije.

-Saradnja sa EPCG će narednih godina, po mom mišljenju, biti sve bolja i bolja. To je logički slijed događaja kada imamo u vidu jednu pozitivnu marketinšku promociju EPCG, koja ide u svijet sa jedne manifestacije kakva je „Lake Fest“.

U sklopu festivala, koji je posjetilo oko 25 hiljada uglavnom mladih ljudi, sprovedena je kampanja „Kad pijem, ne vozim“ čiji je cilj da podsjeti na rizike vožnje u alkoholisanom stanju. I ovogodišnji „Lake

fest“ protekao je u znaku mladosti, dobre muzike i druženja što je preduslov kvaliteta i dugog trajanja festivala. EPCG se i ove godine pokazala kao „dobar domaćin“ na Krpcu, jednom od svojih akumulacionih jezera, ustupivši ga za ovu manifestaciju, koja ima sve predispozicije da postane tradicionalna.

Miodrag Vuković

ETF JE CRNOGORSKI BREND U VISOKOM OBRAZOVANJU

Proglašen 1987. godine za najboljeg studenta Univerziteta Crne Gore, magistarski rad odbranio na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu 1991, a doktorirao 1993. godine u Podgorici, prof. dr Srđan Stanković danas obavlja dužnost dekana ETF u Podgorici. Nakon dugogodišnjeg uspješnog, naučnog i pedagoškog rada, kao i bogate biografije prepune zalaganja za afirmaciju ovih vrijednosti, profesor Stanković i danas pod uspjehom podrazumijeva stalno radovanje novim naučnim i životnim izazovima.

Saradnja ETF-a i Elektroprivrede mogla biti i bolja: Prof. dr Srđan Stanković

Profesore Stankoviću, redovni ste profesor i dekan ETF-a u Podgorici. Da li ste realizovali, i u kojoj mjeri profesionalne ciljeve koje ste ispred sebe postavili?

Da ste me to pitali prije dvadesetak godina, rekao bih Vam da je ovo mnogo više nego što sam zacrtao. Danas razmišljam drugačije: uspjeh je stalno otvaranje novih tema na osnovu već dobijenih rezultata. Sa svojim timom trenutno radim na nekoliko otvorenih pitanja, a uključili smo i značajan broj naučnika sa strane. Svakim danom postizemo nove rezultate koji proizvode nova pitanja i mogućnosti. Dok to bude trajalo osjećaću se uspješnim.

Vaša institucija ima važnu misiju obrazovanja mladih stručnjaka. Da li najtalentovanijima pružate podršku i kakvu?

Postojeći sistem finansiranja Univerziteta nije u potpunosti naklonjen svima koji

bi htjeli da se bave naukom. Naime, vrlo je ograničen broj studenata koji su finansirani od države tokom magistarskih i doktorskih studija. To je zapravo privilegija za one koji su se tokom studija pokazali kao najbolji. Međutim, moram naglasiti da među studentima sa osrednjim prosjekom često bude onih sa izvanrednim potencijalom za bavljenje naučno-istraživačkim radom. Zahvaljujući već postojećim kvalitetnim istraživačkim timovima i razvijenim kontaktima sa najprestižnijim svjetskim institucijama, magistrantima i doktorantima koji ostaju na Fakultetu pruža se šansa da rade i postižu rezultate koji su međunarodno prepoznati i visoko cijenjeni.

ETF obrazuje kadar koji svojim znanjem doprinosi i razvoju EPCG. Kako ste Vi zadovoljni tom interakcijom?

Da podsjetimo, Elektro tehnički fakultet je nastao 60-tih godina iz potreba Elektroprivrede da se u Crnoj Gori školuje kadar, ne samo za njene tadašnje potrebe već i za podršku njenim razvojnim projektima koji su, kako će se kasnije ispostaviti, u cjelini preporodili našu privredu. Svjedoci smo da čak i danas, u ovoj fazi razvoja tehnologije, Crna Gora funkcioniše na bazi elektroenergetskog potencijala koji je uspostavljen prije 40-tak godina. Međutim, mogu reći da je tokom mog mandata, saradnja ETF-a i Elektroprivrede mogla biti i bolja. Ne bježim od toga da dio odgovornosti snosim i ja, ali čini mi se da i Elektroprivreda ne shvata dovoljno ulogu Fakulteta. Naša saradnja bi, naime, trebalo da se odvija na nekoliko nivoa. Prvi bi bio preko projekata koji su od direktnog značaja za Elektroprivredu, a koji često predstavljaju i jedini mogući vid saradnje. S druge strane, velike kom-

panije bi trebalo da podržavaju i one projekte koji nijesu direktno primjenljivi u samoj kompaniji. Naime, podržavajući i druge discipline dobijamo kvalitetnije naučno-istraživačke timove, time i bolja predavanja i vježbe. Konačno, to ima odraza i na kvalitet znanja inženjera koji se obučavaju u takvim laboratorijama. Velike svjetske kompanije, recimo automobilske finansiraju fundamentalna istraživanja (npr. u filozofiji) u zemljama u razvoju. To je primjer šire društvene odgovornosti i brige za razvoj društva koje, kako postaje bogatije, doprinosi i povećanju broja kupaca i razvoju te iste kompanije. Nažalost, mi još nijesmo usvojili ovakav način razmišljanja.

Koliko su profesori ETF-a uključeni u strateški važne projekte EPCG?

Naši profesori nijesu u punom kapacitetu angažovani u rješavanju problema u Elektroprivredi. Sigurno, postoji i sistemski problem u načinu komunikacije. Na zapadu je uobičajeno da se prvo izdvoje određeni fondovi za podršku naučno-istraživačkim projektima. Dio tih projekata bi bio direktno vezan za probleme u Elektroprivredi i bio bi iniciran od strane njenih stručnjaka. Ostali projekti bi bili od šireg značaja za elektrotehniku. Zajednički tim ETF-a i Elektroprivrede, kao i izvjestan broj inostranih stručnjaka bili bi zaduženi za selekciju i praćenje realizacije tih projekata. Ono što je važno istaći, kod takvog načina saradnje rezultati su vidljivi tek nakon 5 - 6 godina, ali koristi su višestruke, i za Elektroprivredu i za Fakultet. Očito, kod ovog pristupa treba vjerovati u viziju, odnosno u koncept koji radi i daje rezultate u razvijenim zemljama.

SARADNJA

U dogovoru sa dekanom Elektrotehničkog fakulteta prof.dr Srđanom Stankovićem i njegovim najbližim saradnicima, od narednog broja u našem korporativnom listu redovno ćemo objavljivati naučno istraživačke radove profesora i saradnika te prestižne visokoobrazovne institucije.

Da li u Crnoj Gori postoji tražnja za znanjem?

Mislim da smo i u ovom domenu zemlja u tranziciji. Sa jedne strane imamo ljude koji teže za znanjem, jer ukoliko se ostvare ovdje, otvorena im je perspektiva i za negdje drugdje. Nasuprot njima, i dalje egzistira običaj da se što lakše (i sa manje znanja) dodje do diplome. Dio energije nepotrošene u procesu učenja koristi se kasnije u pronalaženju radnog mjesta koje „odgovara“ diplomu. Često i poslodavci u privatnim kompanijama podliježu pritiscima. Te ljude primaju u radni odnos, a glavni teret prebace na one koji znaju svoj posao. Vrijeme, ipak, radi za nadarene i sposobne, jer kompanija će sve više zavisiti od njih pa će i njihov položaj bivati sve jači i značajniji.

Kada biste nabrajali koji projekti su uticali na razvoj društva šta biste izdvojili? U kojim oblastima su naučni radovi i istraživanja ETF-a našli primjenu?

Kada govorimo o uticaju ETF-a na razvoj društva treba posebno istaći nekoliko ključnih činjenica. Zahvaljujući našim stručnjacima (profesorima i bivšim studentima) kreiran je i realizovan Elektroenergetski sistem Crne Gore. Čak je i 400 kV prsten za čitavu bivšu Jugoslaviju projektovan od strane našeg profesora i dugogodišnjeg generalnog direktora EPCG, **prof. dr Lazara Ljubiše**. Imamo komunikacione tehnologije na nivou najrazvijenih zemalja zahvaljujući našim stručnjacima za telekomunikacije, prvenstveno profesorici **Pejanović-Djurišić** i njenom timu. Računarski i informacioni sistemi, uključujući i računarske mreže, razvijeni su također zahvaljujući grupi stručnjaka sa našega fakulteta. Dakle, u domenu odgovornosti ETF-a mi smo odavno na nivou EU. Neće nam biti potrebna pomoć za postizanje većeg nivoa standarda i praćenje planirane dinamike razvoja ovih oblasti. Osim toga, naučno-istraživački rad u oblastima Obrade Signala, Multimedija i Informaciono-komunikacionih tehnologija je široko prepoznat i cijenjen od vodećih svjetskih stručnjaka. Imajući sve ovo u vidu, mogu reći da je ETF crnogorski brend u visokom obrazovanju. Podrška od društveno odgovornih kompanija garantovala bi

Naši profesori nijesu u punom kapacitetu angažovani u rješavanju problema u Elektroprivredi. Sigurno, postoji i sistemski problem u načinu komunikacije. Na zapadu je uobičajeno da se prvo izdvoje određeni fondovi za podršku naučno-istraživačkim projektima. Dio tih projekata bi bio direktno vezan za probleme u Elektroprivredi i bio bi iniciran od strane njenih stručnjaka.

očuvanje stečenih pozicija Crne Gore u ovim oblastima.

Koliko su kod nas na cijeni nove tehnologije i nova znanja?

Odgovor na ovo pitanje je djelimično dat u prethodnom. Na osnovu nivoa računarske pismenosti te učestalosti korišćenja informaciono-komunikacionih uređaja, može se reći da u Crnoj Gori postoji veoma razvijen sistem, ne samo za podršku već i za promociju najnovijih tehnologija. One kod nas stižu, praktično istovremeno, kao i u najrazvijenijim sredinama.

Briga da mladi naučni radnici imaju dobre uslove za život i rad, također je vrsta ulaganja u nauku. Je li to slučaj kod nas?

U posljednjih desetak godina ETF je uložio ogromne napore i sopstvena sredstva da našim mladim kadrovima omogući odlične uslove za rad. Pomažemo im i da posjete druge laboratorije u inostranstvu, stimuliše se objavljivanje naučnih radova, osavremenjavanje laboratorija. Činimo sve što je u našoj moći da ETF bude atraktivan i da mladi stručnjaci ovdje vide svoju budućnost.

Kako se opuštate poslije napornog rada? Imate li vremena za čitanje i kakvu literaturu volite?

Obožavam da na kraju radnog vremena popijem kafu sa kolegama u nekom od kafea u okolini Fakulteta. Iskristimo to vrijeme da se osvrnemo na ono što smo propustili da uradimo toga dana i na ono što planiramo za naredni. Uvijek se trudim da napravim atmosferu u kojoj ćemo

svi biti zadovoljni urađenim. To nam daje više energije za sljedeći radni dan. Imam izvanredne saradnike kojima profesionalno i privatno vjerujem. Zadovoljan sam sa svim što urade, jer sam siguran da su dali svoj maksimum.

Predveče šetam, usmjerim pažnju na neke detalje u kojima sve više uživam. Čitam stručnu literaturu i pišem. Upravo mi iz štampe izlazi knjiga kod poznatog izdavača Springer-a. Dosta čitam analize o trenutnoj ekonomskoj krizi, političkoj situaciji u arapskim zemljama. Volim, takođe, da čitam knjige i članke koji se bave psihološko-filozofskim analizama optimalnih reagovanja u kompleksnim situacijama.

Sve više se čuju glasovi u prilog štednji el. energije. Da li na fakultetu sprovodite ove mjere i u kojem obimu?

Trudimo se da uskladimo raspored časova i održavanja ispita sa terminima u kojima je najmanja potreba za potrošnjom električne energije u sistemima za grijanje i hlađenje prostorija.

Jeste li privatno, u svom domaćinstvu zainteresovani za male uštede koje čine čuda: štedljive sijalice, čišćenje bojlera od kamenca, držanje šporeta dalje od frižidera?

Iako sam ja tehničke struke, a supruga ne, ona obožava da se bavi optimizacijom korišćenja i kontrole pojedinih kućnih uređaja. Vodi računa o svemu i među prvima sprovodi preporuke vezane za optimalnu potrošnju.

Olivera Vulcanović

Istorijat izgradnje HES "PERUĆICA" ("GORNJA ZETA"), (2)

VELIKI INŽENJERSKI PODUHVAT

Kasnija hidrološko-hidogeološka izučavanja ovog problema pokazala su da na potezu Slano-Slivlje, pri otvorenom Slivskom ponoru i pri apsolutnom nivou vode u Polju 610.17 mnm je poniralo 117.671 metara kubnih vode u sekundi. Kod zatvorenog Slivskog ponora, pri uglavnom istom nivou vode u Polju 611.75 mnm, poniralo je 106.283 metara kubnih vode u sekundi. Iz navedenog se vidi da je zatvaranjem Slivskog ponora manje poniralo oko 10% voda u odnosu na poniranje pri otvorenom Slivskom ponoru. Proučavanjem je utvrđeno da se mora mijenjati koncepcija postojećeg Projekta o podizanju akumulacija u Slivlju i Lugovima, pa se ideja o podizanju akumulacija kao i dalja proučavanja

usmjeravaju na akumulacione prostore Slanog i Vrtca. Jedan od problema tog vremena je bio način rješavanja zatvaranja ponora i ponornih zona. Koncepcije su se razlikovale, da li površinskom ili dubinskom metodom. Iz tih razloga je odlučeno da se gradi akumulacija Krupac (1960/62) i dovodni kanal, a akumulacije Slano i Vrtac, kao sporne po pitanju zatvaranja ponora da se i dalje proučavaju.

Tokom 1957 i 1958 godine, trebalo je na osnovu novih prikupljenih hidogeoloških podataka sa terena Slano-Vrtac i na osnovu izrađenih Studija i Projekata, izvršiti izbor građenja brana. Stručnjaci su bili u dilemi da li podići samo jednu akumulaciju zvanu Slano-Vrtac sa branom na Vrcu, ili dvije akumulacije sa branama: Široka ulica i Vrtac. Međutim, predlaže se i treća varijanta od strane dr V. Vlahovića kao tehnički povoljnije rješenje i to: akumulacija Slano sa branom na profilu Orlina-Riđani.

U tom vremenu preovladavalo je mišljenje da treba podići jedinstvenu akumulaciju Slano-Vrtac sa kotom 617 mnm i branom u Vrtcu. Nešto kasnije počinju radovi na brani Vrtac (1959/1962). Bez obzira na svu situaciju i stručne dileme, ipak misao i upornost dr Vladislava Vlahovića o akumulaciji Slano sa branom Orlina-Riđani, nije prestala da se razvija. Istražni i studijski radovi su toj ideji sve više išli u prilog i ona počinje da biva sve više prihvaćena (stručna komisija 1959) od većine stručnjaka. Nažalost, odbačen je površinski metod zatvaranja ponora koji nije dao željene rezultate a prihvaćen dubinski (injektiranje). Tada je stručnjacima bilo jasno da je slanska akumulacija sa dubinskim načinom zatvaranja ponora, daleko sigurnija od akumulacije Vrtac. Tada se prilazi projektovanju treće varijante tj. brane Orlina-Riđani i Studiji energetske vrijednosti akumulacije Slano. Projektno-tehničkom dokumentacijom se pokazalo da je izgradnja brane Orlina-Riđani tehnički opravdana i odlučeno je da se gradi (1960/1964), sa kotom uspora 621 mnm. Misao, ideja i upornost dr V. Vlahovića je urodila plodom.

Slano i Vrtac

Zatvaračnice na Slanom jezeru

Na prostoru Nikšičkog polja nalaze se četiri brane koje stvaraju: dvije akumulacije "Krupac" (620,0 mnm) i "Slano" (621,0 mnm) i dvije retenzije "Vrtac" (614,00 mnm) i "Slivlje". S obzirom na veliku vodopropusnost retenzija Vrtac i Slivlje, rijeka Zeta je u zoni ovih retenzija kanalisana i teče betonskim kanalima (Zeta I i Zeta II, Moštanica i Opačica). Voda iz Zete I se uliva u kompenzacioni bazen i taložnicu, i dolazi do ulazne građevine "Marin krst" dovodnog tunela, gdje se voda odvodi do elektrane. U elektrani se nalazi sedam agregata, instalisane snage 307 MW i prosječne godišnje proizvodnje od oko 890 GWh.

U sadašnjim uslovima rada hidroelektrane, pri proticajima Zete većim od instalisanih postrojenja, dolazi do izlivanja vode iz dovodnih kanala u retenziju Vrtac. Vrtac prihvata i prelivne vode akumulacije Krupac koja se puni sa sopstvenog sliva više puta u toku godine, i prelivne vode iz akumulacije Slano će rijetko dolazi do preliivanja zbog značajnog stepena izravnavanja prirodnog dotoka. Vododrživost retenzije Vrtac nije postignuta, tako da se najveći dio voda izgubi poniranjem.

Izgradnja akumulacija u karstu po pravilu je veliki inženjerski poduhvat. Hidrološke i hidrogeološke metode, znanja i informacije pokazale su se kao neophodne za rješavanje brojnih praktičnih problema pri rješavanju akumuliranja površinskih voda u slivu Zete, kao i kvalitetnim upravljanjem vodnim resursima. Velika energetska vrijednost metra kubnog vode u Nikšičkom polju, obavezuju nas na pronalaženje tehničkih rješenja koja će omogućiti iskoristivost nesumnjivo velikog vodnog potencijala.

NASTAVIĆE SE...

Duško Bulatović, uklopničar

EH, DA JE DAN DUŽI..

Lijepo je, a i nijesmo baš često u prilici, sresti čovjeka koji toliko voli svoj posao kao **Duško Bulatović**, najstariji od četiri uklopničara iz male hidroelektrane „**Rijeka Mušovića**“, podno Bjelasice. Poslovima oko „struje“ bio je naklonjen još kao dijete kad je čak imao i malu nezgodu dok je popravljao televizor. Toga nije pokolebalo da upiše elektro smjer u mojkovačkom Školskom centru i sa uspjehom ga završi. U Elektroprivredi mu teče trideset i četvrta godina staža. Od 1979. godine, kad je počeo da radi u maloj HE „Rijeka Mušovića“ samo jednom je bio na bolovanju, i to samo zato što je morao biti podvrgnut bolničkom liječenju. Inače, na posao je odlazio i sa upalom pluća. Primi injekciju, pa produži put Mušovića Rijeke.

O svom poslu govori sa žarom.

- Volim ovaj posao. Ne idem na silu. Nekad jedva čekam da se odmor završi pa da se vratim u elektranu. Pred očima mi je slika mašina. Znam gdje se nalazi svaki šaraf. Ispitao sam svaki dio. Interesuju me mnogi zanati, radim sa zadovoljstvom. Pronađem i otklonim kvar, ne

gledajući je li elektro ili mašinski dio posla, priča Duško.

Za ovog tihog, blagorodnog čovjeka dan bez rada je izgubljen, bez smisla. A on takvih dana i nema. Naučio se tome pored oca koji je, takođe vrijedan čovjek, bio prvi poslijeratni građevinski tehničar u Kolašinu. Kao šef gradilišta nadgledao je upravo radove na izgradnji male elektrane o čijim će mašinama, mnogo godina kasnije, Duško sa velikom posvećenošću brinuti. A poslije rada u elektrani, dolaze časovi opuštanja, opet kroz rad.

Porodičnu tradiciju, pčelarstvo, takođe je učio i zavolio pored oca. Kad dođe sa posla, prvo obilazi svojih tridesetak košnica. Sjedi pored njih, posmatra, planira. Po pčelinjem letu vidi kakva je košnica. Pčelar mora da bude nenametljiv, delikatan. Pčele ne vole znoj, mirise, brze pokrete, galamu. Poslije bučnog prostora mhe „Rijeka Mušovića“, Duškovog drugog doma, spokojno društvo marljivih, pametnih insekata djeluje ljekovito. Med, domaći, pravi, proizvodi samo za porodicu.

- Nijesam ja od onih koji umiju da zarade mimo preduzeća – kaže Duško.

A, glas o dobrom medu daleko se čuje pa kod Duška dođu nevoljnici u potrazi za lijekom. On ih časti ne samo medom, već i rakijom jabukovačom koju sam peče. Med daruje i mnogobrojnoj svojti i prijateljima. Preko zime sve pripremi, jer pčele ne trpe odlaganje, ono poznato „sjutra ću“.

Dvojica Duškovih sinova za sada ne pokazuju ambiciju da se bave pčelarstvom, ali su naslijedili njegovu drugu ljubav pa pohađaju Elektrotehničku školu. Ipak, naš sagovornik sa najviše ushićenja govori o roditeljstvu koje je neprikosnoveno na prvom mjestu.

- Zadovoljan sam, porodica mi je zdravo, a dan mi je kratak za sve što bih htio da uradim – priča Duško dok posmatra svoje lijepo uređeno dvorište, malo izmaknuto od centra Kolašina, gdje ni vreli junjski dan, kad smo ga posjetili nije bio tako težak kao negdje drugo.

Olivera Vulanović

NAVIKA OPUNODARADI: Duško Bulatović

ODMOR U ORGANIZACIJI SOZ-a

LJETOVANJE NA RATE

Zaposleni u našoj kompaniji i ove godine su u mogućnosti da ljetuju u aranžamanu Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG u više mjesečnih rata. U ovom broju objavljujemo destinacije, cijene i uslove ljetovanja, dok se detaljne informacije mogu dobiti na telefon: 040/212-189.

HOTELI	Termini	Tip sobe	Polupansion	Pun pansion	Boravišna taksa i osiguranje	Posebni uslovi
"TEUTA" Risan (švedski sto)		1/2 1/3	25 €	29 €	2 €	
"NIKŠIĆ" Sutomore		1/2 1/3	22 €	26 €	2 €	
"BISERNA OBA-LA" Čanj		1/2 1/3	24 €		0,70 €	
"ZLATIBOR" Čanj		1/2 1/3	24 €		0,70 €	
"METALURG" Igalo		1/2 1/3 1/4		01.09-01.10 20 € 01.07-31.08. 22 €	Do 12g-0,50 € 12-18g-0,85 € Odrasli-1,20 €	Doplata za boravak u renoviranim sobama sa klimom, kablovskom LCD TV-om, mini barom, i internet priključkom iznosi 15 € po osobi dnevno
"PLANINKA" Žabljak		1/2 1/3 1/4	22 € 24 €		1,10 €	
"PARK" Budva		1/2 1/2+1	25 € (pogled na more) 23 € (pogled na brdo)		1,50 €	
Aparthotel "VILEPARK"		1/2 1/3 1/4	20 € 12 € najam		1,50 €	
Etno selo "KULA DAMJANOVA" Plav		1/2 1/3		25 €		Apartmanske vile za 4-8 osoba Jednosobni apartman – puni pansion 35 €
"OLYMPIC" Ulcinj	do 10.06. od 16.09. 06.07-20.08. 21.08-15.09		24 € 33 € 31 €		1 €	
"BELLEVUE" Ulcinj			22 € 31 € 27 €		1 €	
"BOJANA LUX L" Ulcinj			32 € 48 € 41 €		1 €	
"BOJANA LUX A" Ulcinj			27 € 37 € 35 €		1 €	
"BOJANA LUX B" Ulcinj			30 € 40 € 38 €		1 €	
"ČILE" Kolašin			24 €		0,60 €	
CENTAR ZA ODMOR, REKREACIJU I LIJEČENJE Igalo	1.07-9.08 20.08-30.09		26 € 22 €		Do 12.god-0,50 € 12-18g- 0,85 € Odrasli-1,20 €	
"ĐENOVIĆI" H.Novi	jul avgust septembar				1 €	Dvosobni apartmani 60 € jednosobni 45 € Dvosobni 60 € jednosobni 45 € Dvosobni 50 € jednosobni 35 €

Dr Ivana Joksimović, specijalista higijene

MANJE MASTI, VIŠE VITAMINA

Hipokrat: „Neka hrana bude tvoj lijek, a lijek neka bude tvoja hrana.“ Na fonu ove Hipokratove maksime, a u cilju promocije zdravlja u ovom broju našeg lista, savjete o pravilnoj ishrani potražili smo od dr Ivane Joksimović, specijaliste higijene iz Instituta za javno zdravlje Crne Gore.

Pravilna ishrana može spriječiti brojne bolesti: dr Ivana Joksimović

Doktorica, s obzirom da je ljetnji period, na početku logično se nameće pitanje: Koju je hranu preporučljivo konzumirati u vrelnim ljetnjim danima?

U ljetnjem periodu preporučuju se laki (manje kalorični) i česti obroci i dosta svježeg voća i povrća (zdravi, zreli, čisti i svjež plodovi). Preporučuju se i manje masna mesa, uglavnom piletina i riba, kao i teletina i junetina. Takođe, potreban je poseban oprez sa mliječnim proizvodima, jer na visokim temperaturama mogu dovesti do razvoja bakterija koje mogu ozbiljno ugroziti zdravlje. U ljetnjem periodu je jako važno voditi računa o dovoljnom unosu tečnosti. Dnevne potrebe su 6 do 8, pa i više čaša tečnosti, prije svega vode. Potrebni unos zavisi od uzrasta, životne dobi, fizičke aktivnosti, dnevne temperature, ali i od zdravstvenog stanja. Ukoliko postoje neke nedoumice uvijek možete potražiti savjet svog ljekara. Treba izbjegavati gazirana pića i sokove koji sadrže dodatne količine šećera. Ljeto je, u stvari, idealno vrijeme kada se, uz veliki izbor svježeg voća i povrća, uz adekvatan dijetalni režim može uspješno regulisati

tjelesna težina. Naravno da i tokom ljeta ishrana treba da bude redovna i raznovrsna, što podrazumijeva određeni ritam obroka u toku dana. Potrebno je da energetske potrebe. Šetnja u ranim jutarnjim i večernjim satima se takođe preporučuje.

Brojanje kalorija i opsesivna svakodnevna vaganja se ne mogu nazvati pozitivnim načinom življenja. Kakvo je Vaše mišljenje o dijetama za redukciju prekomjerne tjelesne težine? Ima li dobrih i djelotvornih dijeta?

Postoje razni tipovi dijeta koji su bazirani na unosu raznovrsnih namirnica u različitom odnosu. Ono što se preporučuje i danas se teži dijetnim režimima koji su zasnovani na blagoj restrikciji energetske vrijednosti uz obezbjeđivanje hranjive vrijednosti i poštovanje principa pravilne ishrane. Na taj način se postiže skromniji pad tjelesne težine uz bolje dugoročne rezultate u održavanju postignute tjelesne težine. Osim toga, vodi se računa o

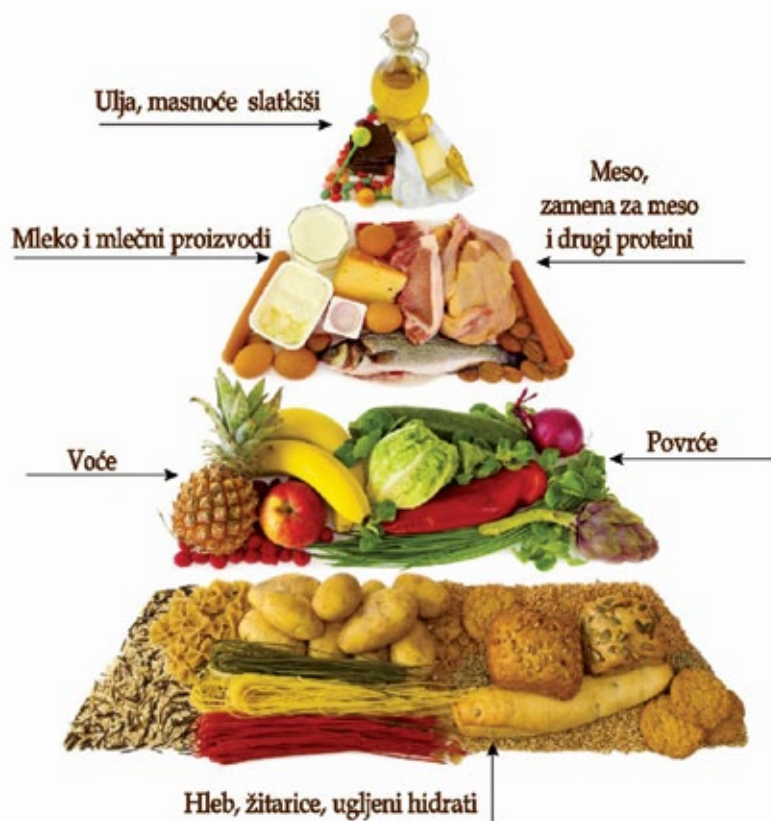
poboljšanju zdravstvenog stanja i smanjenju rizika zbog pratećih posljedica.

Šta, u suštini, podrazumijeva pravilna ishrana?

Zdrava, pravilna ishrana podrazumijeva poštovanje osnovnih principa, odnosno pravilno planiranje i primjenjivanje piramide ishrane, kao i pravilan raspored i uključivanje u ishranu namirnica iz svih grupa. Prilikom planiranja ishrane prvi korak predstavlja izračunavanje energetske potrebe. Planiranje pravilne, dobro izbalansirane ishrane ima za cilj postizanje one energetske vrijednosti i strukture ishrane pojedinca ili populacije koja može da unaprijedi zdravlje i prevenira bolest. Zbog načina života i navika, ljudi prosto nijesu u mogućnosti da svakodnevno vode računa o svojoj ishrani, niti su u stanju da odvoje vrijeme kako bi joj se posvetili. Zato u današnjem modernom i užurbanom svijetu imamo niz problema prouzrokovanih upravo nepravilnom i nezdravom ishranom.

Koliko je opravdano mišljenje koje se sve češće može čuti da je

zdrava ishrana ustvari privilegija bogatih?

Zbog svjetskih trendova u napretku nauke i tehnologije koji zahtijevaju brži tempo života i rada, a ujedno ostavljaju manje vremena za planiranje ishrane, često dolazi do zamjene zdravog, hranljivog obroka brzom i manje kvalitetnom hranom. Ono što karakteriše brzu hranu je visoka kalorijska vrijednost, a nizak sadržaj kvalitetnih hranjivih materija. Vrlo često je konzumiranje brze hrane samo izgovor, jer zahtijeva manje angažovanje, a daje brzi osjećaj sitosti.

Zbog brzog načina života, „instant“ rješenja koja tražimo u prehrani primjenjujemo i na djecu. Kako uticati na to da djeca usvoje dobre navike u ishrani i time smanje rizike po zdravlje?

Pravilna ishrana može spriječiti mnoge bolesti, npr. dijabetes, gojaznost, alergije...i osigurati potpuni fizički i psihički razvoj djeteta, a dobre prehrambene navike koje dijete usvoji tokom djetinjstva postaviće temelj njegovoj ishrani u odrasloj dobi. A djeci je tokom odrastanja potrebno da u ishrani koriste svježe voće i povrće, kao i svježe cijeđene sokove i da izbjegavaju proizvode sa aditivima, npr. slatkiše obojene vještačkim bojama, kao i razne sokove koji sadrže vještačke boje i zaslađivače. Upravo zbog toga, roditelji bi trebalo da

od ranog djetinjstva djeci prenesu zdrave navike u pogledu ishrane. Ako izostane pozitivan primjer u porodici, slabiji efekat će imati i edukacija o pravilnoj ishrani koja se sprovodi u školi i preko sredstava javnog informisanja.

Koliko zaista mogu pomoći radionice i slični sadržaji u osnovnim i srednjim školama u cilju podizanja nivoa svijesti djece o važnosti konzumiranja zdrave hrane?

U školskom programu su zastupljeni određeni sadržaji na temu pravilne ishrane, ali zbog velikog broja djece koja imaju neki oblik prekomjerne uhranjenosti, bilo bi veoma korisno da ima i više sadržaja na tu temu kako bi se uticalo na edukaciju djece o značaju pravilne ishrane.

Dosta se zna o toksičnosti određenih aditiva u prehrani. Koje namirnice treba izbjegavati i našto treba da pripaze roditelji prilikom kupovine hrane koju djeca jedu?

Aditivi, ali isključivo oni sa pozitivne liste, mogu se koristiti u proizvodnji namirnica u cilju poboljšanja njenog izgleda, ukusa, mirisa, boje, održivosti i konzistencije, tj. radi poboljšanja organoleptičkih svojstava namirnica i obezbjeđivanja od kvarenja. To su hemijske supstance koje

mogu predstavljati opasnost po zdravlje ljudi, zato se sprovode široke toksikološke studije i testovi, da bi se definisao njihov eventualni štetni efekat. Aditivi se namjerno dodaju hrani i kao takvi moraju biti detaljno ispitani da bi mogli da se koriste bez opasnosti po zdravlje konzumentata. Može se reći da nema apsolutno neškodljivih aditiva, pa zato govorimo samo o stepenu njihove škodljivosti, koji zavisi od načina i količine unosa u organizam. Navike u ishrani značajno utiču na unos aditiva u organizam. Jednoličnom ishranom se unose veće količine nekih aditiva od preporučenih. Tako npr. djeca koja piju velike količine osvježavajućih napitaka i sokova zaslađenih vještačkim zaslađivačima lako mogu prekoračiti prihvatljivu dnevnu dozu zaslađivača. O tome posebno treba voditi računa.

Sve je više na domaćem tržištu različitih preparata namijenjenih dodatku ishrani. Prati ih jaka reklamna kampanja pa je sve veći broj građana koji ih kupuju bez prethodne konsultacije sa ljekarom. Je li nam to potrebno?

Dodatne količine vitamina u obliku medicinskih preparata nijesu potrebne ukoliko se poštuju osnovni principi pravilne ishrane. Ako se svakodnevno u organizam unose namirnice biljnog porijekla (povrće i voće, posebno citrusno), obezbjeđuje se organizmu potrebna količina vitamina. Upravo u tim namirnicama i ima najviše vitamina i iz njih se najbolje iskoriste. Nekada je potrebno uzimati odgovarajuće suplemente (starije osobe npr.). U slučajevima kada je smanjena resorpcija hranjivih elemenata, otežano uzimanje hrane, ili kad je zbog određenih zdravstvenih problema zabranjeno uzimati neku hranu, treba potražiti savjet ljekara. Nije preporučljivo koristiti suplemente u ishrani bez prethodne konsultacije sa ljekarom.

Biljana Mitrović

Ljeto je, ustvari, idealno vrijeme kada se, uz veliki izbor svježeg voća i povrća, uz adekvatan dijetalni režim može uspješno regulisati tjelesna težina.

Naravno da i tokom ljeta ishrana treba da bude redovna i raznovrsna, što podrazumijeva određeni ritam obroka u toku dana. Potrebno je da energetska unos zadovoljava energetske potrebe. Šetnja u ranim jutarnjim i večernjim satima se takođe preporučuje.

Moja domovina (2)

ČAROBNI SVIJET DIVLJE LJEPOTE

Poslije dugih, sumornih aprilskih kiša, sunce je konačno granulo, svojom žestinom obasjalo svaki kamen, svaku stopu... To je bio razlog da se pokrenem i krenem u »putošestvije«. Gubljenje vremena na terasama kafića nije mi zadovoljstvo, kad znam da mogu otkriti nove predjele, viđeti neviđenu ljepotu, napuniti se pozitivnom energijom na mjestima đe tišina vlada, đe čisti zrak opija... Zaputio sam se dalje od gradskih-urbanih sredina i put me je odveo u Poseljane, na izvor Morače, kanjon Cijevne i Mrtvice. U ovoj priči krenite i vi sa mnom.

/nastavak iz prethodnog broja/

Poneđeljak, 30 april

KANJON CIJEVNE – OAZA MIRA

Kanjonom Cijevne sam i ranije prolazio, ali nikada do kraja. Danas sam odlučio da to uradim. Društvo na ovom putu mi je pravio novostečeni facebook prijatelj **Željko Popović**, bivši atletičar, koji je osvajao državne rekorde u disciplinama bacanje kugle i diska; 2006.godine bio vicešampion državne zajednice Srbija i Crna Gora u bacanju kugle i treći u bacanju diska; kao mlađi junior bio je prvak Crne Gore u tri discipline: bacanje kugle, diska i kladiva... Pod crvenom bojom **AK »Lovćen«** osvojio je preko pedeset medalja na državnim i internacionalnim takmičenjima... Zbog nedostatka uslova i finansijske pomoći klubu odrekao se atletike. Danas je član izviđačkog odreda **»Gojko Kruška«**, najstarijeg odreda u Crnoj Gori, osnovanog daleke 1956.godine. No vratimo se prelijepom kanjonu Cijevne.

Vožnja kanjonom uskim asfaltnim putem bila bi posebno zadovoljstvo, da put nije pun rupa koje je na pojedinim mjestima nemoguće izbjeći. Priroda je ovđe velikodušna bila. Podarila ljepotu na svakom koraku. Prolazimo staru napuštenu karaulu i dolazimo do drugog mosta iza nje. To je bila naša polazna tačka sa koje ćemo doći do visine od preko 1000 metara. Prelazeći most, skrećemo lijevo i nakon nekih 500 metara počinjemo da se penjemo malom, uskom stazom. Staza je neodržavana, drača, koje su ostavile tragove po mojim nogama, bilo je previše. Lakoću staze otežavala je vrućina koja je »ubijala«, a ladovine malo, u njoj se možeš sakriti jedino ako čučneš. Za ovu stazu treba izabrati rane jutarnje sate, a ne podne koje je nas zahvatilo na njoj. I pored svega došli smo do zacrtane tačke. Fascinantan pogled, a Cijevna kao zmija se vijuga, obojena modro-zelenom bojom koju na pojedinim mjestima pretvara u plavu. Zbog ovog pogleda bilo je vrijedno trpjeti i drače i vrućinu...

Dolaskom na našu početnu tačku, ovog puta autom nastavljamo još kilometar-dva do kraja puta, do fizičkog susreta sa našim susjedom, Albanijom. Nekoliko kadrova njihovih planina, koje

Ljepotom ne zaostaju za našim i počinje naš povratak. U povratku i pored velike vrućine stajemo na mnogim mjestima u kanjonu: na slapovima smo se hladili; na mostovima i plažama hvatao kadrove za ovu priču...

Naša zadnja tačka na ovom putu je vodopad, i krećemo ka njemu. U ovom dobu godine, sa ogromnom količinom vode koja mu pritiče, je fascinatan. Malo je riječi da se opiše njegova ljepota.

Vodopad u neposrednoj blizini Podgorice, a na njemu neznatan broj ljudi?! Pitanje je koliko njih uopšte i zna da postoji, iako im je na dohvat ruke, ili im je ipak ispijanje pića na terasama kafića zanimljivije, postoji mogućnost da budu primijećeni...

Utorak, 1.maj

KANJON MRTVICE – ČUDESNA LJEPOTA

Ovaj dan sam sa velikim nestrpljenjem čekao, oduvijek sam imao želju da prođem kanjonom Mrtvice. Ponovno druženje, ovoga puta sa manjom grupom sa pla-

ninara **PK »Kapetan Angel«** u odnosu na dan kada smo se zaputili na izvor Morače. Krenuli smo u ranim jutarnjim satima. Zahvaljujući našem vozaču autobusa, **Rajku Boriloviću**, ovaj put osjetili njesmo. Njegove šale nijesu nam skidale smijeh sa lica. Tako je bilo sve do povratka kući. Još jednom se ostvarila stara izreka »Po jutru se dan poznaje«. Dan koji ću pamtiti, dan koji je zauzeo posebno mjesto u mom srcu.

U **Međuriječju** čekala nas je grupa planinara iz Kolašina, i zajedno krećemo u novi pohod. Nakon dvadeset minuta hodanja pored **Mrtvice** lakom stazom obraslom granjem, stižemo do **Danilovog mosta** i kratko vrijeme odmora. Most je podigao **knjaz Danilo I Petrović Njegoš** 1858. godine u spomen na svoju majku koja je bila iz ovih krajeva. Kameni most osvaja svojom jednostavnošću i ljepotom, nezavisno sa koje strane ga ugledate. Od mosta nastavljamo uskom strmom stazom, koja na sreću nije bila preduga, i to je bio najteži dio puta. Uslijedilo je hodanje širokim putem koji nas je doveo do prvih kuća, na kojima su vrijedno ljudi radili, a mi smo za ponovni odmor izabrali livadu pored stare kuće, sa vodom dovedenom

iz Mrtvice. Zbog velike vrućine koja je i u tim, ranim satima vladala, pohrlili smo prema vodi. Voda hladna ko led, ali prija... Poslije malog odmora nastavljamo. Dolazimo do tabli i mjesta đe se put račva. Jednim pravcem se ide do **Mrtvog dubokog**, a drugim pravcem uz rijeku prema plaži, **Veljem dubokom**. Krećemo prema plaži uskom stazom kroz čudnovatu šumu, kojoj je svako stablo obraslo mahovinom i koja visi sa grana i daje nevjerovatnu sliku. Imam osjećaj kao da sam na nekoj drugoj planeti, ili da gledam film iz svijeta fantazija. Na pojedinim mjestima potoci prolaze stazu, a Mrtvica huči, svojim tokom stvara jeku koja među ovim planinskim divovima postaje još jača, kao da nam želi njom pričati o svojoj snazi i prkosu. Slapovi na sve strane. Veliko rastinje pored staze onemogućavalo me je da ih uslikam na pravi način i dočaram njihovu ljepotu.

Poslije pola sata hodanja stižemo do **»Kapije želja«**. Nevjerovatno mjesto. Za razliku do tadašnjeg toka kada je jeka odjekivala na sve strane, rijeka je ovđe nevjerovatno mirna. »Kapiju želja« čine dvije stijene spojene na vrhu, obrasle mahovinom i drvećem. Mjesto na kojem bih

mogao satima boraviti. U »Kapiju želja« treba baciti kamen, po mogućnosti što veći, i zamisliti želju. Po legendi, ako želja nije na štetu drugih, vila sa **Maganika** će je ispuniti. Bačio sam i ja kamen, zamislio želju... Nastavljamo dalje. Mrtvica ponovo počinje sa svojom jekom, a mi dolazimo pored same vode, de litice prelaze visinu i preko 1000 metara. Tu počinje naš pravi susret sa kanjonom. Oči se dive čudu neviđenom. Mrtvicu bih nazvao Čarobnicom. Zaista, malo je riječi sa kojima se taj susret može opistai. Svaki korak, svaka stopa daje novu sliku i ljepšu i neobičniju u odnosu na predhodnu. S jedne strane huka rijeke, a stazom pored nas mali slapovi koji kapaju kap po kap. Zastajem ispod njih da mi pokvase lice, da bar malo doživim njihovu ljepotu na sebi. Dolaskom do usjeka u stijeni, koji je vojska probila kako bi kanjon bio prohodan cijelom dužinom, zastajem, propuštam sve planinare da prođu. Nijesam mogao odoljeti ovom prizoru. Ne znam koliko sam stajao na tom mjestu. Reći nevjerovatno, fascinatno... Ne, nijesam to riječi koje bi na pravi način opisale ovaj dio kanjona. To treba doživjeti, vidjeti svojim očima, stati ispred njega. To je slika koja se ne zaboravlja. Žao mi je bilo napuštitu to mjesto, ali nijesam mogao dozvoliti da me cijela grupa planinara čeka. Krenuo sam za njima, laganim koracima, želio sam samo što duže da traje prolaz ovom stazom. Od usjeka veoma brzo smo stigli do male plaže koja je bila naše odredište tog dana. Plaža se nalazi na šestom kilometru od početka staze.

Sklonjen od sunca, u hladovini stogodišnjih stabala koji su se nadvijali nad njom uživao sam ispijajući kao led hladnu vodu iz Mrtvice, bez mnogo priče, odvojen od drugih, u nekom svom svijetu, jer slike usjeka nijesu izlazile iz moje glave.

/Kraj/

**Tekst i fotografije:
Andrija Kasom**

Izvučeni dobitnici sedmog kola nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“

GLAVNA NAGRADA SLAVICI MITRIĆ

U ovom kolu nagradne igre za zaposlene u našoj kompaniji, osim glavne nagrade, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata **EPSTURS** – a, po izboru dobitnika, koju obezbjeđuje **SOZ** i nagrade **Lovćen osiguranja AD**, godišnje osiguranje kuće ili stana, dodijeljene su i četiri nagrade **Tehno Plus-a** iz Podgorice, kao i četiri poklon-vaučera od po 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme **Bravera**.

Sedmodnevnim boravkom za dvije osobe u odmaralištu EPSTURS-a nagrađena je **Slavica Mitrić** (HE „Perućica“).

Godišnje osiguranje kuće ili stana Lovćen osiguranja AD Podgorica dobila je **Amira Ćindrak** (ED Rožaje)

Dobitnici Tehno Plus nagrada:

1. **Kostadin Pejović** (HE „Piva“) električni roštilj Elit Grill
2. **Nataša Pavićević** (Direkcija za ICT) masažer za tijelo Vivax
3. **Snežana Rajović** (ED Bijelo Polje) pegla Elit
4. **Dragana Đurović** (HE „Perućica“) sjeckalica Elit Magic

Vaučer u vrijednosti od 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme Bravera dobili su:

1. **Megrija Sinanović** (ED Rožaje)
2. **Milovan Bojić** (HE „Perućica“)
3. **Radovan Jovanović** (ED Podgorica)
4. **Edita Šabanović** (TE Pljevlja)

Nagrađenima čestitamo, a ostalima želimo više sreće u narednom kolu.

Redakcija „Elektroprivrede“

Ivan Janjušević, predstavnik BRAVERE

PREDSTAVLJAMO: GLAVNA PREMIJA U NAGRADNOJ IGRI

Drage kolege, kao što vam je poznato, glavna premija u nagradnoj igri „Budi u toku, budi u igri“ je sedmodnevni boravak za dvije osobe u nekom od odmarališta EPSTURS-a i to po izboru dobitnika. EPSTURS je turistička agencija koja organizuje ljetovanje zaposlenih u EPS-u. Zahvaljujući dobroj saradnji Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG i Sindikata EPS-a, koja je materijalizovana i kroz Ugovor o korišćenju hotelskih kapaciteta EPSTURS-a i radnici naše kompanije dobili su priliku da, pod povoljnim uslovima, borave u nekom od hotela u Niškoj I Vrnjačkoj Banji, Banji Koviljači, Ivanjici, Sokobanji, Prolom Banji, Zlatiboru (Čigota), hotelu „Park“ u Budvi, kao i objektima u Čanju. Za detaljne informacije obratite se na mail: zoran.ostojic@epcg.com. U ovom broju predstavljamo Banju Koviljaču.

PODRINJSKA LJEPOTICA

Banja Koviljača, jedna od najljepših i najljekovitijih banja Balkana, nalazi se u zapadnoj Srbiji, pored rijeke Drine i šumovite planine Gučevo. Smještena je u regionu Podrinja, a okružuju je prostrane ravnice Mačve i Semberije, kao i Sokolske planine, Cer, Boranja.

Istorijat Banje Koviljače jako je bogat i datira još od Ilira, starih Rimljana, Turaka, pa sve do današnjih dana. Do drugog svjetskog rata traje period izgradnje i pune afirmacije u kome Banja Koviljača, nazvana Podrinjska Ljepotica, postaje ne samo moderno lječilište, već i mondensko sastajalište. U Ljepotama Banje Koviljače uživali su Dositej Obradović, Vuk Karadžić, svoje rane ovdje je vidao Karađorđe, a na raskošne balove dolazio je i kralj Aleksandar Karađorđević. Prva kockarnica na Balkanu otvorena je u jednom od luksuznih banjaskih salona, poznatom Kursalonu.

Banja Koviljača ima više izvora sumporovite i gvožđevite vode koje se u liječenju koriste kupanjem, pijenjem i orošavanjem, a u upotrebi je i sumporovito blato. Ove vode pogoduju u liječenju povrede kostiju, osteoporoze, neuroloških i mišićnih oboljenja.

Pripremla: O.Vulanović

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

**Sindikalna organizacija zaposlenih
Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić**
poklanja sedmodnevni boravak za
dvije osobe, u jednom od odmarališta
EPSTOURS-a, po izboru dobitnika

Bravera
poklanja četiri vaučera od 50
eura, za kupovinu u njihovim
prodavnicama sportske opreme

Etno selo Montenegro
poklanja vikend za
dvije osobe u etno selu

Lovćen osiguranje
osigurava vašu kuću
ili stan na period od godinu

Tehnoplus
je za vas pripremio
brojne robne nagrade

U ovom kolu vam
poklanjamo i pet trenerki
crnogorske reprezentacije

Pravila nagradne igre:

Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

**Nagradna igra
lista „Elektroprivreda“
osmo kolo traje
do 10.09.2012.**

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

POENTA JE U IZBORU!
100% HIT
SPORT VISION

BRAVERA

SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87

-Ul.Hercegovačka 39

-Ul.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić

-Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode

Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića

Bar

-Ul.V.Rolovića

Kotor

-Trg od oružja

Berane

-Ul.M.Zečevića

-Kako možemo očekivati da nam djeca budu normalna!?

Tarzan hoda okolo go, Pepeljuga dolazi kući u ponoć, Pinokio stalno laže, Aladin je kralj lopova, Betmen vozi auto 320 na sat, Uspavana ljepotica spava po čitav dan, a Snežana živi sa 7 frajera!

Pronađi vremena – Irska narodna molitva

- Pronađi vremena za rad, rad je cena uspeha.
- Pronađi vremena za razmišljanje, razmišljanje je ključ moći.
- Pronađi vremena za igru, igra je tajna večne mladosti.
- Pronađi vremena za šutnju, šutnja je osnova mudrosti.
- Pronađi vremena za ljubaznost, ljubaznost otvara put ka sreći.
- Pronađi vremena za smeh, smeh je muzika duše.
- Pronađi vremena da voliš i budeš voljen, ljubav je privilegija bogova.
- Pronađi vremena da se osvrneš oko sebe, u samoživosti je dan kratak.

100 protiv Ajnštajna

Za vrijeme Drugog svetskog rata, protiv Ajnštajna je bila podignuta velika naučna kampanja u Njemačkoj, što je rezultiralo izlaskom knjige „Sto naučnika protiv Ajnštajna“.

Čuvši to, Ajnštajn je rekao:

„Da nisam u pravu, i jedan bi bio dovoljan“.

13 ŽIVOTNIH FRAZA – GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

- Volim te ne zbog toga šta si ti, već zbog toga šta sam ja kad sam pored tebe.
- Ni jedna osoba ne zaslužuje tvoje suze, a ona koja ih zaslužuje neće te nikada rasplakati.
- Samo zato što te neko ne voli onako kako bi ti želio, ne znači da nisi voljen cijelim njegovim bićem.
- Pravi prijatelj je ona osoba koja te drži za ruku a dodiruje tvoje srce.
- Najgori način da ti neko nedostaje je da sjediš pored njega/nje i znaš da ga nikada nećeš imati.
- Nikada se ne prestaj smijati, čak ni kada si tužan. Neko će se možda zaljubiti baš u tvoj osmijeh.
- Možeš biti samo osoba na ovom svijetu, ali za nekoga ti si cijeli svijet.
- Nemoj provoditi vrijeme sa nekim kome nije stalo provoditi ga s tobom.
- Možda Bog želi da upoznaš mnogo pogrešnih ljudi prije nego što upoznaš pravog i na tome ćeš mu, kad se to bude desilo, biti zahvalna.
- Ne plači zato što se završilo. Smij se zato što se dogodilo.
- Uvijek će biti ljudi koji će te povrijediti, zato nastavi vjerovati, samo budi oprezan.
- Ne opiri se toliko. Najbolje stvari se događaju onda kada ih ne očekuješ.
- Postani bolja osoba i budi siguran da znaš ko si prije nego upoznaš nekoga novoga nadajući se da ta osoba zna ko si ti.

tanja.nikcevic@epcg.com

BUDI U TOKU, BUDI U IGRU!

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

TELEFON _____

E MAIL _____

BUDI U TOKU, BUDI U IGRU!

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

TELEFON _____

E MAIL _____

Generalni pokrovitelj

CRNA GORA JE UZ VAS

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

